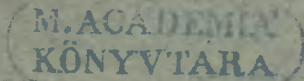

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIYATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődékek a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

KÖNYVNYOMDAK:	Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Megyeház-utca 11-13.	Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Hold-utca 7.	Kromer Alajos, Gyár-utca 20.	Eisner Géza és Bihari Mór, Síp-utca 4.
I. KERÜLET (VÁR).	Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.	A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14.	Kunósy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.	Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35.
Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.	Kecskeméti-utca 6.	Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21.	Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24.	Propper Leó, Erzsébet-körút 22.
Szent Gellért-nyomda, Dohreny-utca 18.	Pardavy József, Lipót-utca 6.	Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14.	Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33.	Zeisler M., István-tér 17.
II. KERÜLET (VIZIVÁROS).	Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32.	Sützer és Fischer, Nádor-utca 17.	Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).	VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS).
Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.	Süsz Dávid, Haltér 5.	Schlesinger és Kleinberger, Bálvány-utca 18.	Markovits és Garai, Lázár-utca 13.	»Budapesti Hírlap« nyomdája, Rökk Szilárd-utca 4.
Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.	Ullmann József, Régi posta-utca 4.	Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19.	Nagel István, Dessewffy-utca 21.	Fritz Ármán, József-körút 9.
Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5.	Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3.	Weiszmann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.	Nemzeti nyomda (tulajd. Wiener Izidor), Eötvös-utca 19.	Magyar Nyomda, (Szemere A. és Tsa) József-utca 45.
Weisz Testvérek, Pald-utca 5.	Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.	V. KER. (LIPÓTVÁROS).	Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.	Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
III. KERÜLET (Ó-BUDA).	Bendiner A., Arany János-utca 18.	Beck és Vas, Király-utca 58.	Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.	Weissenberg Ármán, Eszterházy-utca 16.
Bartalits Imre, Lajos-utca.	Czettel és Deusch, Bálvány-utca 12.	Özv. Borúth Eleménné, Mozsár-utca 8.	Pollacek Mór, Révai-utca 5.	IX. KER. (FERENCZVÁROS).
Bichler I., Kiskorona utca 15.	Fuchs Samu és Társa, Kálmán-utca 15/b.	Budapesti könyvnyomda-és kiadó-szövetkezet, Kemnitzer-utca	Quittner József, Szerecsen-utca 1.	Engelmann Mór, Lónyay-utca 7.
Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.	Gansel Zsigmond, »Minerva«-nyomda, Sas-utca 29.	Bróza Ottó, Váci-körút 17.	Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.	»Patria« nyomda-részvény-társaság, Üllői-út 25.
IV. KERÜLET (BELVÁROS).	Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1.	»Corvina«-nyomda, Révai-utca 14.	»Unio«-könyvnyomda közkereseti társaság, Dalnok-utca 3.	X. KER. KÖBÁNYA).
Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20.	Hungaria könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.	»Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ. Ó-utca 12.	VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS)	Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.
Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencziok-tere 3.	Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32.	Engel S. Zsigmond, Lovag-utca 7.	Deutsch József, Károly-körút 7.	BETŰÖNTŐDÉK:
Ferenciok-tere 3.	Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.	Fővárosi könyvnyomda-vonalozó- és könyvkötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37.	Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29.	Államnyomda.
Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8.	Kaufmann József, József-tér 13.	Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7.	Garai Mór, Károly-körút 3.	Athenaeum.
Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.	Károlyi György, Rudolf-rakpart 7.	Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.	Heimlich és Händler, Király-utca 49.	Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessewffy-utca 32.
Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43.	Kertész József, Mária Valéria-utca 11.	Herrman Ignác, Laudon-utca 10.	Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.	Egyetemi nyomda.
Károly-körút 22.	Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.	»Kosmos« műintézet, kő-és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8.	Löbl Mór, Király-utca 13.	Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.
Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 49.	Légrády Testvérek, Váci-körút 78.	Klauber és Singer, Lázár-utca 8.	Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.	Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t.
Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.	Löw Ede, Váci-körút 80.	VI. KER. (ERZSÉBETVÁROS).	»Pannónia«-nyomda Rombach-utca 8.	Pallas,
Neuwald Ilés, Gránátos-utca 8.	Márkus Samu, Gyapju-utca 6.	VI. KER. (TERÉZVÁROS).		Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf. Alsó-Kubin. Schneider Dezső. Alsó-Lendva. Bozsay P. Apatin. Szavadill József. Arad. Aradi nyomda - részvény-társaság. Bloch H. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Rómán gör. kel. egyház-megye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. I. aradi amerikai gyors-sajtónyomda. Abrudbánya. Policzer Zs. Aranyos-Maróth. Részvénynyomda. (Felszámolás alatt.) Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája. Baja. Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula. Balassa-Gyarmat. Halyák István. Balassagyarmati könyvnyomda-részv.-társ. Balasszalva. Gör. k. püspöki nyomda. Bártfa. Blayer M. Battonya. Hungaria-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos. Békés. Povázsay László. Özv. Már Józsefné. Baró Drechsel Géza. Békés-Csaba. »Corvina« ny. (Szihelszky József.) Lepage Lajos. Povázsay Sándor és Guszt. Belényes. Süssmann Lázár. Beszterce. Botschar T. Orendi Károly. Beregszász. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Pirooska. Besztercebánya. Machold F. Singer Jakab. Bicske. Lederer Hermann. Bonyhád. Raubitschek Izor. Brassó. Gött János és Fia. Muresianu Aurél. Alexi Theodor. »Közművelődés« nyomda. Breznóbánya. Kreisler J. Buziás. Ullmann F. Csákova. Chudy Testvérek. Csáktornya. Fischel Fülöp. Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda. Csikszereida. Györgyjakab Márton. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Betegh Pál és Mester János.	Csongrád. Schwarcz Sándor. »Tiszavidék« nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné. »Csongrádi Híradó« nyomdája (tul.: Hegyi Antal). Csorna. Neumann Samu. Czegléd. Piros J. és Társa. Sebők Béla. Debreczen. »Csokonai« nyomda- és kiadó-részvény-társaság. »Debreczeni Ellenőr« ny. »Debreczeni« nyomda. Ifj. Gyürky Sándor. Kutasi Imre. László Albert. Városi nyomda. Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer. Detta. Heldenwanger József. Déva. Hirsch Adolf. Kroll D. Devecser. Rosenberg Zsigmond. Dicső-Szent-Márton. Hirsch Mór. Ditró. Ditró és Szárhegy közseg-gek nyomdája. Dombóvár. Első dombóvári könyvnyomda és papírszergényár. Dunaföldvár. Schwarz Manó. Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuva. Adler Netti. Eger. Erseki lyc. nyomda. Egri könyvnyomda-részvény-társaság. Lőw Sámuel. Eperjes. Pannonia-nyomda, tulajdonos: Hedry Bertalan és Stehr D. Kósch Árpád. Érsekújvár. Winter Zsigmond. Leuchter Sámuel. Erzsébetváros. Kotzauer D. Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Gerenday József »lunna« nyomdája. Laiszky János. Tábor Ádolf. Fehértemplom. Wunder J. Felső-Eőr. Schodisch Lajos. Fertő-Nezsidor. Horváth B. Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litografico Fiumano. Fogaras. Thierfeld Lipót. Galánta. Első galántai könyvnyomda és papírraktár. Galgóc. Sternér Adolf. Seidl Jakab. Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek. Gyoma. Kner Izidor. Gyöngyös. Krausz N.	Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór. Győr. Fischer István és F. utóda: Nitsmann József. Surányi János. Győregyházmegyei könyvnyomda. »Pannonia« könyvnyomd. (tulajd. Haar és Raab) Győr-Sziget. Gross G. és társa. Gyula. Dobay János. Kohn Adolf. Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H. Hajdu-Böszörmény. Szabó József. Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula. Halas. Präger Ferencz. Hatvan. Hoffmann J. Hódmező-Vásárhely. »Hungaria« nyomda. Kanizser G. Lévai Fülöp. Holics. Hotascha J. Huszt. Mermelstein Fülöp. Igló. Schmidt József. Ipolyság. Neumann Jakab. Jászberény. Brünauer Adol és társa Kabod. Deutsch Mózes. Kalocsa. Werner Ferencz. Malatin Antal. Kaposvár. Hagelmann Károly. Jancsovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa. Magyar János. Kapuvár. Buxbaum József. Karánsebes. Oréhoja Antal. Karánsebesi gör. kel. róm. egyházmegye nyomdája. Karcazag. Szódi Miksa. Pauncz Mór »Haladás« könyvnyomdája. Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné. Bernovics Gusztáv. Ries Lajos. Werfer Károly. Kecskemét. Sziládi László. Tóth László. »Pannonia« nyomda. Késmárk. Kling János. Sauter Pál. Keszthely. Nádai Ignác. Farkas János. Király-Helmece. Klein József. Kis-Czell. Menyhárt Julia. Kozdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes. Betegh Pál és Mester János Kis-Kún-Felgyháza. Renezay József.	Kis-Marton. Dick Ede. Kis-Várda. Berger Ignác. Kolozsvár. Gombos és Sztupjár. »Ellenzék« nyomdája. Gáman János örökösei. »Közművelődés« nyomda. Lehmann V. Sándor. »Magyar Polgár« nyomd. Polcz Albert. Stratzinger G. Komárom. Rónai Frigyes. Özv. Krausz Ignác. »Petőfi«-nyomda. Spitzer Sándor. Körmend. Részvény-nyomda. Körmöcbánya. Joerges A. özv. és fia. Kőszeg. Felgi Frigyes és Gyula. Kula. Berkovics Márkus. Kún-Szt-Miklós. Bors Károly. Leva. Nyirai és Társa. Dukesz Lipót. Lippa. Povázsay Sándor. Zách József. Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor. Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia. Losoncz. Losonczy Sándor és Társa. Roth Simon. Lugos. Traunfellner Károly. Virányi János. Weisz Hermann. Magyar-Óvár. Czéh Lajos. Makó. Gaál László. Neumann József. Malaczká. Wiesner Alfréd. Margitta. Klein Lipót. Mármaros-Sziget. Deutsch és Berger. Blumenfeld és Dávid. Részvény-nyomda. Wider Mendel. Maros-Vásárhely. Adi Árpád. Ev. ref. collegium-nyomda. Grün Vilmos gyorsajtó-nyomdája. Mátészalka. Weisz Zsigmond. Medgyes. Reissenberger G. A. Mezőtúr. Gyikó Károly. Mindszent. Goldstein Mór. Miskolcz. Forster Rezső. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát. Módos. Suaits György. Mohács. Bland János. Rosenthal Márk Moór. Völgyi Jajos.	Munkács. Özv. Blayer Pinkásné és fia Farkas Kálmán. »Munkács« könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein. Muraszombat. Grünbaum Márk. Nagy-Atád. Günsberger Antal. Nagy-Bánya. Molnár Mihály. Keresztes Ferencz »Haladás« nyomdája. Nagy-Becskerék. Grcsits I. Pleitcz Fer. Pál utóda (dr Brajzer L. és Mayer R.). Scheinberger Ignác. Nagy-Bittse. Spiegel Samu. Nagy-Enyed. Cimer J. József. Wokál János. Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weisz L. és F. Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond és Társa. Nagy-Kikinda. Jokly L. Milenkovits István. Radák János. Nagy-Körös. Ottlinger Ede. Nagy-Mihály. Landesmann B. Nagy-Rőcze. Künstler Soma. Nagy-Szalonta. Reich Jakab. Adler Jakab. Nagy-Szeben. Krafft C. Vilmos. Drotleff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. »Rómán püspöki könyvnyomda.« Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon. Wiener Nathan. Nagy-Szöllős. Zinner Mór. Nagy-Szombat. Goldmann Miksa. Horowitz Adolf. Winter Zsig. özvegye. Nagy-Tapolcsány. Piatzko Gy. Nagyvárad. Berger Sámuel. Freund Lajos és Társa. Laszky Armin. Láng József. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. »Sziget« nyomda r.-t. Pauker Dániel. Német-Bogsan. Zeier J. Német-Palánka. Kristofek József. Nyiregyháza. Jóba Elek. Piringer János.
---	--	--	---	---

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

M. ACADEMLA
KÖNYVTÁRA

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

V. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1895 FEBRUÁR

2. SZÁM

Az ideai naptárakról.

Felolvastatták a Szakkör 1895. évi január hó 27-én tartott havi ülésén.

Fröhlich Dávid, a híres késmárki matematikus, mikor a XVII. században megalapította a még ma is közmondásos *lőcsei kalendáriumot*, bizonyára nem gondolta azt, hogy a hálátlan utókor gúnyt fog úzni az ő tudományos alapokra fektetett sajtótermékéből: a névnapokat, nap, hold és csillagok járását mutató kalendáriumokból. Igaz, hogy már Fröhlich is túllépett a határon s a Brever (olv. Breuer) lőcsei könyvnyomató által készített *lőcsei kalendáriumban* is találunk olyan közleményeket, amelyek az országban lefolyt nevezetesebb eseményeket tárgyalták.

A könyvvalakban megjelenő *naptárak* még ma is a lőcsei kalendárium nyomdokain haladnak s éppen úgy hozzák a százesztendőös jövendőmondó cikornyás rigmusait, mint hét országra szóló elődjük. Hát ezek a naptárak még csak annyiban, a mennyiben megfelelnek hivatásuknak s a falusi gazda ma is épp oly kegyelettel fűzi nemzeti színű pántlikára a *Kossuth-naptárt*, a *Népszáslóját*, *István bácsi naptárát* stb., mint a hajdani szepességi kalendáriumot.

De már az úgynevezett *fali naptárak* valóságos szatirai a tisztos kalendáriumoknak s kérkedő, duhajkodó, visszataszító, avagy megütközést keltő külsejükkel különféle hatásra számítanak.

A mai fali naptárakat bátran hasonlíthatjuk az operett-primadonnához, a kikben minden előnyös természetadomány összpontosul, csak éppen a — *hang* hiányzik.

A mi fali naptáraink is fel vannak cziczomázva a legbájosabb nőarczokkal, a legkorrektebben megrajzolt rózsákkal; a tetejében pedig ott látod az eget bárányfelhőkbe burkolva, nappal, holddal, csillagokkal; végül pedig valami kis zugban, vagy pedig itt-ott elszórva ráakadsz egynéhány, nagyító-üveggel is alig olvasható sorra, a melyre a rossz nyelvek ráfognak, hogy az volna tulajdonképpen a — *naptár*. Persze, a mikor aztán ezzel a keserű tapasztalattal is gazdagabb vagy és valamely névnapra volna szükséged, akkor elfordulsz a folyton szemed előtt levő fali naptártól s előveszed a jó, régi lőcsei kalendárium nyomán készült naptárt, hogy abból tudd meg, a mire tulajdonképpen szükséged van.

Mert kérem szeretettel, mégis csak fura dolog az, a mit a mai századvégi elme elkövet ezekkel a szegény fali naptárakkal; óra, mérleg, album, mézeskalács, kép, legyező s tudná a teremtő, hogy még milyen alakba bújtatva találják azokat a közönség elé. Persze, az ilyen ajándékok ma még csak a felső tízezreknek, az úri publikumnak szólnak; később azonban megérhetjük azt is, hogy a mi, rátákra dolgozó udvari szállítóink: a szabók, cipészek is felkapják az újévi gratulációk illetően módját s *számlájokat* úgy újesztendő alkalmával szintén valamelyes fali naptárra nyomva küldik el nekünk. Hogy szaldirozva-e, vagy nem? az még a jövő titka, a melyre feleletet adni, túlmenne értekezésem keretén. . . .

Csak évekkel ezelőtt is örömmel fogadtuk a fali naptárakat s díszesítettük azokkal irodánk falát. Még az úgynevezett *dísznaptárak* ellen se volt kifogásunk, sőt jól esett néha-néha az ilyen, mely mintegy változatosságot hozott a sablonos, nagyalakú irodai fali naptárak közé. Egy-két esztendeig azután meg is maradt a tisztos verseny e dísznaptárak között s nem mentek túl az egyszerű könyvnyomdai technikai eszközök határain. Legfeljebb a körzet *stilje* adta meg a változatosságot egyiknél-másiknál s míg az egyik az olasz renaissance-szal díszesítette a naptári táblákat, addig a másik a görög, bizánczi, román, barok, rokokó, német renaissance, vagy más egyéb fajta körzetet alkalmazott. Persze, akkor még híre-hamva se volt a szimbolikus díszítéseknek s legfeljebb a nyomdász-czímert, vagy a Gutenberg alakját helyezték el a naptáron. A nyomó azután a pompásabbnál-pompásabb színekkel megadta a savát-borsát az egész konstrukciónak és ennyiben ki volt merítve a szedő és nyomó tudománya.

Úgy látszik, hogy ezt a tisztos korlátot szűknek találta egyesek fantáziája s megirigyelte a litografia egyetlen dicsőségét, az alakzatos előállítását. Ez lett aztán a megölője a fali naptáraknak: egyre másra készültek a csicsósabbnál-csicsósabb kalendáriumok. És itt újra bebizonyosodott a közmondás, hogy minden akció reakciót szül, mert a főnökök kezdték belátni, hogy az ilyen konkurrenzia nekik idővel megölő betűjük lenne s lassan-lassan visszatértek az olcsóbb s mégis tetszetősebb litografiához. A sok anyag-és időpazarlás elvette a kedvüket, mert bizony oktalan dolognak tartották azt, hogy egy efemer értékű fali

naptár kedvéért két-háromféle, drága pénzen szerzett körzetet tesznek tönkre az elfaragásokkal.

A reakció ma már tetőfokán van: alig látunk *szedett* naptárakat, ellenben a litografiai úton előállítottak folyton szaporodnak.

Összesen öt, tisztán könyvnyomdai úton előállított naptárt kapott az idén a *Grafikai Szemle* szerkesztője, a melyek mindegyikén meglátszik a *kimerültség*, vagyis hogy, alig-alig bírnak ma már valami újat produkálni a naptár-szedők.

És milyen babiloni kaoszban vannak itt a különféle stílek: a görög, perzsa, japán, amerikai, renaissance mind egy kalap alá véve, épp úgy, mintha tigrist, nyulat, oroszlánt, galambot, farkast és bárányt zárnánk össze egy ketreczbe.

Ez kettőt bizonyít. Azt, hogy a szedőnek van ugyan elég *gyakorlata* a fúrás-faragáshoz, meg a komplikált összeállításához; és azt, hogy e nagy praxis mellett vajmi kevés előtanulmányt bir az alkotó-művészet kellékeiből.

Errare humanum est (tévedni emberi dolog) — mondta Seneca, a híres római bölcselő, a ki már akkor fölfedezte, hogy az ember soha se lehet tökéletes, gyarlóság nélkül való. Igen, mert Seneca, az ő mély bölcsességével belátott a vesékbe s felfedezte az emberi hiúság egyik leplezgetett kinövését: az önzést. És ezt ily ildomos formában adta közzé, hogy megnyugtassa az érzékenykedőket, a kik magokat hiba nélkül valóknak képelték s kik, ha rámutattak emberi gyarlóságaikra, hát azt nem a jóakaratra, hanem az *irigységnek* tulajdonították.

Majdnem tizenkilencz század mult el azóta, hogy Seneca ezt a mondását megkoczkáztatta s még csak ma tudjuk valóban felfogni ez aranyszavak értelmét. Érzi ezt legjobban az, a kinek valami fölött a véleményét kell nyilvánítani s így érzem én is, a kire az ideai naptárak felől tartandó értekezés megírását bizta Körünk érdemes elnöke: *Tanay József* úr.

De hát lelke rajta! Ha rossz lesz ez az az ösmeretetés, hát csak okolják őtet — értem; ha azonban meg lesz vele elégedve a tisztelt publikum, akkor ne okoljanak senkit se.

E kis bevezetés után előveszem az 1895. évi fali naptárakat s azokra *külön-külön* is megteszem jóakaró észrevételeimet. Megjegyzem, hogy inkább csak a szakmánkba tartozó öt, könyvnyomdailag előállított naptárral foglalkozom, a litografiai termékekkel csak annyiban hozakodom elő, a mennyiben azok az esztétikába ütköznek.

Legelsőnek a **Pallas** fali naptárát veszem. Ez a naptár méltán megérdemli, hogy első helyen foglalkozzam vele, már azért a nagy anyagi áldozatért is, a mibe annak előállítása került. Határozottan állíthatom, hogy kevés fali naptár jelent meg 1895-re, a melyre több időt és gondot fordítottak, mint erre. Még a legaprólékosabb dolgokra is kiterjedt az üzlet figyelme, hogy az, a kit azzal megtisztel, rögtön a falra akasztassa s ne kelljen még azon gondolkoznia, hogy lehetne azt legjobban a falra helyezni. De — éppen ez a túlságos komplikáltsága az oka, hogy egy kicsit

bővebben fogok vele foglalkozni. Sok benne a hiba, tömérdék az ellenmondás. Hogy fér meg az az exotikus kivitelű glóbusz és csillag a nyomott színben tartott modern körzetekkel, meg az excentrikus amerikai díszszel, a görög körzet a japáni és egyéb stíllű cifrázatokkal. Azután meg túlsok az összefüggés nélkül való czafrang, a melyek közt legnagyobb abszurdum az a késsel nyomott földgolyó, a melyre a Pallas címe van nyomva. Lehet a glóbuszt is alkalmazni, pl. úgy, ha az dominálja az egész tért, ha *abban* van centralizálva az összes alkotás; lehet úgy is, ha állványra állítva, mint iskolai tanszert alkalmazzuk; de a földgolyót csak úgy odacsapni egy fali naptár mellé, a hogy ezt a Pallasban cselekedték, nem szabad. Hát mi tudjuk, hogy a Pallas nem azt akarta elhitetni, hogy az ő fali naptára háromszor nagyobb a földtekénél, mert ezt úgy se hinnék el neki. Ennek ellene mond maga a naptár, a melyre azt a keserves 365 napot is alig bírták elhelyezni, — annyira összeszorították. Nos tehát, ha nem az volt a céljok, akkor minek tették nevetségessé a glóbuszt egy naptár miatt. A földgömböt Atlasz meg bírta tartani, azt tudjuk; de hogy most ezt a szerepet a Pallas naptára akarná magára vállalni, arról nincs tudomásunk. A nyomás, az kitűnő volna, ha nem rontanák az összhangot a modern, szolid színek közül előcsillámló exotikus színek. De ennek se a nyomó az oka, mert — dicséretére legyen mondva — ő nagyon ragaszkodott ahhoz, hogy a szedő koncepczióját a nyomás által értékessé tegye.

A **Markovits és Garai** nyomdája még a legpraktikusabban állította elő fali naptárát, mert nemcsak hogy a naptári résznek juttatott elég helyet, hanem még a bélyeg- és illetékszabályokat, valamint a postai szabályzatokat is felvette abba. Pedig ez a naptár se nagyobb a többinél, csakhogy a körzetdísz nincs fölényben a naptári rész fölött. És még szemre is többet mutat, mint akármelyik, mert nem tátog elénk a sok elpazarolt hely, a hová nem jutott semmi. Az igaz, hogy szedője még nem kiforrt tehetség; de látszik, hogy jó úton halad, mert nem akar megbirkózni erején felül való munkával. Úgy dolgozik, a mint tud s azon van, hogy *minél kevesebb anyagot ronson*. A körzetösszeállítás sok helyt még hibás, de az összbenyomás igen jó hatást tesz a laikusra és szakemberre egyaránt. A nyomás is igen jó, csak az a kár, hogy a középre eső díszítést, a mely az üzlet czégét foglalja magában, olyan rikitóan nyomták.

A **Hornyánszky Viktor** nyomdája naptárának legnagyobb előnye az, hogy a naptárszöveg eléggé olvasható és az egyszerűséggel akar hatni. Ha nem az volna a célunk, hogy bírálatot mondjunk, akkor megelégedéssel tennék le ezt a naptárt, már azért is, mert szedője — úgy látszik — az egyszerűség által vissza akar térni a régi iskolához, bár egy csapásra nem akarja azt elárulni. Nagy hiba az a *rajzban*, hogy az a felső lécz, a melybe a *Fali naptár* szó van szedve, nem vész el a naptárban, mintha abból indulna ki; mert így — a kör nem állva annak közepén — igen rossz hatást tesz a szemre. Kár az is, hogy a középső szöveg, maga a nyomda címe, kurrenttel van szedve, holott már az alább következő jelentéktelenebb dolgok

nagybetűkből (versal) vannak. Ellenkezőleg még megjárta volna: ha a főcím versal és a mellékes dolgok kurrent. Az apró, idomtalan mediaeval számokat se kellett volna a verzális sorok közé szedni, mert éppen a szám abban a sorban a fő, a mi pedig így szinte eltörpül. Még ha közönséges számot alkalmazunk, akkor is helyesebb legalább egy fokkal nagyobbat vennünk, hogy így a mindig kisebbet mutató szám harmoniában legyen a betűvel. A nyomás szép, tiszta; kár azonban, hogy a két oldalt erősebb színbe nyomott körzet oly hirtelen vész el a gyenge, szürke alappa.

A **Magyar Nyomda** naptárának a mily egyszerű és szép a külső körzete, épp oly helytelen az egész belső rész. Ilyen szép, egyszerű és mégis mutató keret mellett semmi szükség se volt a belső, laphirdetésre emlékeztető szedésre s bátran fel lehetett volna használni az egész belső tért a naptár részére. Milyen elegánsan nézett volna az így ki; míg most az egyes hónapok kicsik és mégis idomtalan hosszúaknak látszanak. Mondom, ha a belső díszítés elmaradt volna, igen csinos munkának mondanám ezt a naptárt; a nyomás tisztaságát azonban így is elismerem s jövőre már egész korrekt dolgot várok ettől az igyekező üzlettől.

Utolsónak hagytam a **Bróza Ottó** naptárát, pedig — ha jól emlékszem — a tavalyi kritika ennek adta az elsőseget. Hát ez is csak azt bizonyítja, hogy nem lehet mindig jót, mindig szépet és változatosat produkálni, pláne kisebb nyomdában, a hol nem oly változatos az anyag. A külső körzet most is az, a melyik a tavalyi naptárnál volt, a belső szedés azonban úgy elrontja az egészet, mint a *Magyar Nyomdánál*. Hát minek azt a sok körzetet egymásba rakni, még hozzá minden összefüggés nélkül. Csak azért, hogy a naptár minél jobban össze legyen szorítva?! Na ez ugyan nagyon rossz logika. Az a címlapnak való körzet pedig, a melybe a nyomda czége van szedve, egészen tönkre teszi a naptárt s úgy néz ki az egész, mintha egyik skatulyát a másikba rakosgatnók, egészen addig, míg a tér oly kicsivé nem szűkül, hogy abba nem fér el több, mint egy borsszem; ekkor azután a sok skatulyába beleteszszük az egyetlen borsszemet. Kérdem: érdemes volt azért az egyetlen borsszemért azt a sok skatulyát megcsináltatni? A nyomás különben itt is elég tiszta, bár látszik, hogy a szedés helytelen konstrukciója miatt a gépmester maga se volt tisztában, mit milyen színnel nyomjon.

...

Most pedig, egy kis lélegzetvétellel, térjünk át a litografált kalendáriumokra, a melyekkel már rövidében és hamarosabban fogok bänni.

Itt a sort a *Pesti könyvnyomda-részvénytársaság* fali naptárával nyitom meg, még pedig azért, mert ez legalább naptár igyekezett lenni. Első pillanatra valami szokatlannak látszik az egész koncepczió, a szem nem lel rajta sehol nyugvópontot: igazi fin de siècle-naptár. Csak egy áll rajta szilárdul, eltökélt szándékkal: az a kis orfeum-primadonna, a ki a kő- és könyvnyomdászati címerét emeli a magasba, mintegy jelképezve a felfelé való törekvést. Az üzlet kiadványai

két oldalt szétszórva jól festenek, hanem már a felső és alsó címsorok rosszul érezhetik magukat a nagy semmisségben. Azonban a legmegbocsáthatlanabb hiba kétségkívül az az elmaradt *vörös sor*, a melynek márczius 25-én, tehát még hozzá *hétfői* napon, a Gyümölcsoltó boldogasszonyt kellett volna jelelni. Már ilyen czviklizést az ünnep rovására egy kvalifikált nyomdász se bocsáthat meg, pláne akkor, mikor éppen ezt a kalendáriumot szerezték meg körünk tagjai is. Lám, lám! Ez is a vörös nyomás nemezise!

Czettel és Deutsch műintézete lefotografírozta az üzlet egyes osztályait s azt fénynyomdája által ki nyomatta. Ennek a képes papírnak a jobb sarkába egy előjegyzési naptárt helyeztek, persze már könyvnyomdai úton előállítva. Falra akasztva, a képek nem igen láthatók s szemre se igen mutatósak; de egyet elért vele a cég, hogy üzletét képekben is bemutat-hatta megrendelőinek, a kik abban egy teljes évig gyönyörködhetnek.

Posner és Fia szintén előjegyzési naptárt adott ki, a melyet falra is akaszthatunk, meg az asztalra is állíthatunk: lévén akasztója, meg támasztója is. Hölgyek, kik szeretik a csecsebecsét, szívesen is vették a Posnergyártól ezt az előjegyzési naptárt.

Sokat mutat a *Kellner és Mohrlüder* könyvnyomda-czég litografált alapra helyezett előjegyzési naptára. Nem fessegetjük, hogy a kép alkalmas-e egy naptár keretéül, azt azonban konstatáljuk, hogy nevezett cég igen szépen és finoman dolgozik a litografia-sajtón.

A *Berger és Wirth* lipcsei festékgyára már megosztotta a babért a kő- és könyvnyomda között. Ugyanis az ismeretes gnómképet a háromszínű könyvnyomdai nyomásban mutatja be, valamint szedve van a naptár-szöveg is; a külső dísz azonban litografiailag lett előállítva.

Csinos és munkás a párisi *Lorilleux-czég* napmutató-kalendáriumuma is, egészen addig, míg a felső címlapot föl nem emeljük. Ekkor azonban elénkbe ötlük a francziákat olyannyira jellemző *könyvnyomdai* stíl s mi kérdőjellel görbülve állunk meg a gyönyörű *könyvnyomdai* munka előtt, a mely ily primitív *könyvnyomdai* terméket takar. Hja! — azt mondják — ez a francia génusz!

Beit és Philippi hamburgi festékgyárosok egy legyező-figurán azt kívánják a kundschaftjaiknak: *Prosit Neujahr!* — Erre mi jó magyarsággal azt feleljük vissza: *Prosit!* A naptárról azonban majd csak akkor beszélünk, ha ilyet a legyező mellé mellékelni fog.

Már az *Első Magyar Vegykészletmennyű Papirgyár* másként gondolkozott: nem kívánt semmit, hanem adott egy olyan örökös naptárt, a melynek tetején egy helyes kis mérleg ékeskedik, még pedig olyan pontos súlyjelzővel, hogy beillene akár a mérték-hitelesítő hivatalba is. Persze, ez az íróasztalnak valóban díszére való praktikus mérleg-naptár csak 50 grammig méri a leveleket s olyan büszkén terpeszkedik a Grafikai Szemle szerkesztőjének íróasztalán, mintha ő főzte volna le az összes idej naptárakat.

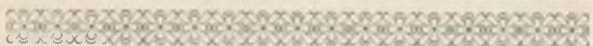
Végül még megemlítjük, hogy a *hermanetzi papirgyár* egy kéthetenként leszakítható, izléses kiállítású, barna és vörös színnel nyomott itató-naptárt küldött

szét újevkor, a mely íróasztalra helyezve, igen praktikus dolog.

Ezzel aztán bevégeztem én is az idej naptárak ismertetését. Lehet, hogy sokaknak nem fog tetszeni az a satirikus modor, a melylyel az egyes hibákat kísérem. Én azonban azt hiszem, hogy ez mindig könnyebben megérthető, mint a mézes-mázos szavakba burkolt, nyakatekert bölcsekedés, a melyből mindent inkább ki lehet olvasni, csak a valót nem.

Most pedig azokhoz a tiszteletreméltó szaktársaimhoz szólok, a kik a fent elsorolt naptárak készítésében résztvettek és a kik előtt én, bár ismeretlenül is, mindig tisztelettel hajlok meg s elismerem szakképzettségüket és ambíciójukat. Viszont azonban ők se vegyék ezt a kis kritikát gáncsnak, vagy tendencziózus ferdítésnek, hanem higgyék el ők is Senecának, hogy: »errare humanum est«.

Tichy Ákos.

Első lépés a szakiskola felé.

A szakiskola ügye új stádiumba jutott. A szaklapok hasábjairól átcsapott annak melege a tettek mezejére.

A Szakkör ugyanis, mely minden szépnek, jónak és nemesnek pártfogója szokott lenni, fölkarolta e kérdés megoldását is s legutóbbi havi ülésén a tisztelt választmány javaslatára kiküldött egy öttagú bizottságot az előmunkálatok megtételére.

Én is adtam be ugyan egy indítványt erre nézve, a melyben egy tizenöttagú bizottság kiküldését kértem, de a t. választmány és a havi ülés úgy határozott, hogy elegendő lesz egy öttagú bizottság is. Én készséggel meghajlok a határozat előtt, mert gyenge tehetséget mindenestre alá kell rendelnem a tisztelt választmány és az ülés bölcsességének.

A lényeg előttem csak az, hogy a munka a szakiskola kérdésében megkezdessék s ez pedig a tisztelt választmány és a havi ülés lelkes felbuzdulása és dícséretre méltó állásfoglalása következtében megtörténik.

Ezért első sorban üdvözölnöm kell a Szakkör igen tisztelt elnökét, a ki az ügy iránt való rokonszenvét, sőt mondhatom szeretetét az első percztől fogva nyilvánította; másodsorban a t. választmányt, mely szerény indítványom következtében a szakiskola-alapítás előmunkálatainak megtétele mellett állást foglalt s harmadsorban, de legfőképp a havi ülésen szép számmal megjelent körtagokat, a kik a bizottság kiküldését egyhangúlag megszavazták.

Ezzel aztán megtörtént az első lépés a szakiskola alapítása felé.

Most már egyrészt a bizottság tevékenységétől s másrészt a főnök urak áldozatkészségétől és a szaktársak jóakarató támogatásától függ a mozgalom további sikere!

Örömmel vettük a tekintetben már is a hirt, hogy a főnök urak az egyesületük létesítése iránt már tartottak értekezletet, a hol különösen hangsúlyozták,

mint egyik legfontosabb czélt, a tanoncok szakképzettségének fejlesztésére való törekvést és ennek támogatását.

Ez az értekezlet kimondta, hogy még e hó végén megtartják alakuló közgyűlésüket s Wodianer Fülöp nyomdatulajdonos úr a jelenlevők lelkes éljenzése mellett kijelentette, hogy az esetre, ha a szakiskola megvalósul, ezer forintot hajlandó az iskola alapjára letenni.

Ez utánzásra méltó példa mindenestre csak buzditólag serkent bennünket munkánkban s megerősít hitünkben, hogy munkánk sikerre fog vezetni.

Anyaegyletünk részéről is remélhetünk vagy ötszáz forint évi szubvencziót ez áldásos intézmény létesítésére, a mint az már kilátásba is helyeztetett s így elég kedvező a helyzet arra, hogy ne csüggedjünk, sőt a siker teljes reményében munkálkodjunk tovább a megkezdett úton.

Lehetséges még az is, hogy a főváros kérésünkre az összes nyomdász-tanoncokat egy ipariskolába fogja koncentrálni, a mit mi szakiskolává alakítanánk át, a mely esetben kiadásaink egy jó nagy részét a főváros fedezné, legalább is oly mértékben, mint a mennyibe egy ipariskola fentartása a fővárosnak most kerül. Hisz a nyomdász-tanoncok száma Budapesten kitesz annyit, a mennyi egy ipariskolába szokott járni, méltán remélhetjük tehát, hogy ebbeli óhajunknak a főváros eleget fog tenni.

De föltéve azt, hogy ezt nem érhetjük el, akkor is csak remélhetünk valamit az államtól és a fővárostól is, nemkülönben remélhetjük a fővárostól azt is, hogy tantermeket ad fűtéssel és világítással.

Már csekkel a csekély reményekkel is — eltekintve a főnök uraknak bizonyára hathatós támogatásától — lehetne valamit kezdeni, de mindenestre azon kell lennünk, hogy iskolánkat minden igényeknek megfelelőleg szervezhessük, mely méltón tölthesse be azt a hivatást, melyre alapittatik.

Erre kérjük ki tehát a főnök urak hathatós támogatását s ezt a czélt elérni tekinti fő törekvésének a kiküldött bizottság.

A bizottság már meg is kezdte munkálkodását s elkészítette a külföldi szakiskolák részére a szükséges kérdőíveket és leveleket s szét is küldötte azokat, azzal a kérelemmel, hogy mielőbb küldjék vissza a kitöltött kérdőíveket és küldjék meg egyszersmind évi értesítőiket, egyéb iskolai szabályzataikat s szives útbaigazításait.

A nyereendő adatokból azután meg fogja tudni a bizottság, hogy a külföldi iskolákat kik tartják fenn, milyen a szervezetük s mennyibe kerülnek és reméljük, hogy azon tényezők, kik a külföldön e czélra áldoznak, nálunk sem fognak visszariadni az áldozattól.

A bizottság a maga részéről mindent el fog követni, hogy a nemes cél eléeressék.

Lehetséges azonban, hogy az e hó 17-én megalakult főnök-egyesület át fogja venni tőlünk e kérdés teljes megoldását, mely esetben természetesen, ha szükség lesz rá, mi igen szívesen leszünk támogatásukra.

Az a fő előttünk, hogy szakiskola legyen!

Grócz Ernő.

megfelelőbben, valóban csinosan van kiállítva a *Typografické Listy* című lap, a prágai nyomdavezetők klubjának hivatalos orgánuma.

Bevégezvén szemlénket a kiállított szaklapok fölött, annak teljessége okából meg kell emlékeznünk a szintén kiállítva volt, különböző időben és nyelvben megjelent *nyomdász-élcslapokról és alkalmi lapocskákról*. Ezeket sikerült a bizottságnak szép számban összegyűjteni; s egy külön asztalon közszemlére kitéve, a kiállítás egyik legjobban figyelembe vett speciálitását képezték. Az e fajta külhoni lapok közül a miniatűr alakú *Le Petit Typo Marseillais* tetszett legjobban. Összesen 37 ily tréfás tartalmú lap volt kiállítva, javarésztük magyar nyelven.

A kiállítás egy másik érdekes csoportját képezték a *Különlegességek* cím alatt közszemlére kitett ritkább és régibb nyomtatványok. Több régibb keletű magyar és német nyelvű nyomtatványon kívül voltak ilyenek láthatók francia, angol, olasz, flamand és török nyelven. Ezek közül a következők érdemelnek közelebbi szemügyre vételt:

Dekorative Vorbilder. Ez a Stuttgartban megjelenő folyóirat mintákat közöl színes kivitelben könyvkötők, litográfusok és könyvnyomdászok részére a legkülönbözőbb stílekben. Legújában, a kereskedelmi miniszterium támogatása mellett, nálunk is megindult egy ily közhasznú vállalat.

Fali naptár 1892. évre és ugyanaz 1893-ra. Kiadta a turini Nebiolo & Comp. betűöntő-czég. Mindkét naptár díszes és ügyes kivitele szép tanúságot tesz az olasz nyomdászati magas nivójáról, a mit a kiállítva volt olasz lapokon éppen nem vehettünk észre.

The Northwestern Miller. Észak-Amerikában, Minneapolis városában megjelenő molnár-szaklap 1890. évi karácsonyi száma. E lap gyönyörű illusztráció-nyomásával tűnt ki, melyek közül találtunk Budapestről is öt képet, ugyanis fővárosunk teljes látképét, azután a Gellérthegyet, a keleti pályaudvart, a kir. operaházát és végre a vágóhíd kapuját feltüntető ábrákat, egy »Budapest: the Minneapolis of Europe« (Bu-

dapest, az európai Minneapolis) felirású czikk kíséretében. Lám, lám, milyen kegyesek velünk szemben ezek az istenadta yankee-k; elismerik, hogy Budapest egyenrangú malomváros híres Minneapolisukkal, pedig hát tudvalevő dolog, hogy Budapest virágzó malomipara szolgált mintául a jóval később keletkezett minneapolis malmoknak.

Khazine-i funun. (A tudományok kincstára.)

Malumet. (Ismeretek.) Két szépirodalmi lap Konstantinápolyból. — Mindkettőnek technikai kiállítása hiányos; nevezetes, hogy a regénymelléklet oktávformátumban van tördelve, egészen úgy, mint a mi lapjainknál.

1840. *Gutenbergs-Album*. Kiadta dr. Meyer Henrik Braunschweigban. Ez, a nyomdászati az időig történt haladását bemutató dísz-album az 1840-ben tartott jubileumi ünnepek alkalmából jelent meg, közreműködve a világ valamennyi művelt népeinek jelesei Gutenberg találmányának dicsőítésére. Magyar írók részéről találkozunk *Vörösmarty* és *Mailáth* gróf közleményeivel, melyeket itt reprodukálunk:

Gutenberg találmánya oly boldogító, hogy méltányos dicséretére az írók egyeteme elégtelen. Csak az emberiség mindég előre haladó kifejlődése, egyszersmind a világ megfelelő hálaadása is.

Gróf Mailáth János.

Majd ha kifárad az éj' s hazug álom' papjai szünnek

'S a' kitérő napfény nem terem ál tudományt;

Majd ha kihull a' kard az erőszak durva kezéből

'S a' boldog békét nem czudartítja gyilkol;

Majd ha baromból 's ördögből a' népszaroló dúsz

'S a' nyomorú pór nép emberségre javúl;

Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról

És áldozni tudó szív nemesíti az észet;

Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával

És eget ostromló hangokon össze kiált,

S a zajból egy szó válik ki dörögve: igazság!

'S e' rég várt követét végre leküldi az ég:

Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez

Méltó emlékjelt akkoron ad a világ. *Vörösmarty*.

Pyrker László János egri érsek és német költő a következő verssel mutatja be tiszteletét:

Deine Erfindung schafft Dir ewigen Ruhm auf dem Erdkreis:
Denn mit jeglichem Buch prägt er von Neuem sich aus.

Erlau.

Joh. Ladislaus Pyrker.

Az album előfizetői közt következő nevekre akadunk: Eszterházy herceg Bécsben; Berényi János gróf Beczkön; Hinka József helytartósági hivatalnok Budán; Egyetemi nyomda Budán; Hartleben K. A., Heckenast Gusztáv, Nagy István, Pest vm. főjegyző és Nemzeti Kaszinó Pesten; Wigand K. Fr. Pozsonyban; Hochmeister-féle könyvkereskedés Nagy-Szebenben.

Great Primer The Printers' Register

English . . The Printers' Register was e

Pica . . . The Printers' Register was establi

Small Pica . The Printers' Register was established

Long Primer The Printers' Register was established on

Bourgeois . The Printers' Register was established on the

Brevier . . The Printers' Register was established on the 1st

Minion . . The Printers' Register was established on the 1st of

Nonpareil . The Printers' Register was established on the 1st of July

Ruby . . . The Printers' Register was established on the 1st of July, 1863

Pearl . . . The Printers' Register was established on the 1st of July, 1863, by

Diamond . . The Printers' Register was established on the 1st of July, 1863, by the late Jos

Brilliant . . The Printers' Register was established on the 1st July, 1863, by the late Joseph M. Powell

Szerencsés ötletnek mondható az *Évkönyveknek* a kiállítás keretébe történt fölvétele. Főlőlegesen tartjuk emeközhasznúvá lett könyvecskéket hosszasan dicsérni, el van ismerve azok nagy becse ma már szétlétben az egész nyomdásztársadalomban. S öndicsekvés nélkül hangsúlyozhatjuk, hogy az immár tíz évfolyamot felmutató *Magyar Nyomdászok Évkönyve* úgy tartalom, mint kiállítás tekin-

tetésben nem marad el a német és francia évkönyvektől.

Különös megemlítést érdemel a svéd nyomdászok évkönyve, a Göteborghban, Zachrisson V. nyomdájában előállított *Boktryckeri-Kalender* 1893. és 1894. évi első és második folyama, valóban meglepő szép és kifogástalan technikai kiállításával. Találunk e két könyvben számos cinkografiai képen kívül autotipiai műlapokat Angerer és Göschl bécsi cégétől, Meisenbachtól Münchenben és más nevezetes műintézetekből, valamennyit hámulatos finomsággal és a legszabatosabb módon nyomtatva.

Midőn ezzel kitűzött föladatunkat, hogy t. i. kiállításunkról körülményes beszámolót nyújtunk, megoldottnak tekintjük, szabadjon még abbeli óhajításunknak kifejezést adni, hogy a kiállítást rendező *Könyvnyomdászok Szakköre* ügybuzgó intézőinek legyen a jövőben is, minél kedvezőbb viszonyok közt megadva az alkalom ilyen sikerült úton-módon tájékoztató életjelt nyújthatni nemcsak a szakembereknek, hanem a nagyközönség előtt is, a hazai nyomdászat fokozatos haladásáról.

Firlinger Károly.

VEGYESEK.

Első mellékletünket, a mely a Hirschl és Társa cég árjegyzékének czímlapját ábrázolja, az Unio-nyomda készítette. Az egyforma vágású betűkből szedett czím sorok bizonyítják, hogy a nyomda berendezésénél nagy figyelmet fordítottak az egyforma vágású betűknek fokozatos nagyságban való beszerzésére, a mi — főleg az ilyen egyszerűen tartott munkáknál — megbecsülhetlen előny. — Másik két mellékletünkről alább emlíkezünk meg.

A Scheiter és Giesecke cégnek lapunk mai számához mellékelte prospektusát ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe. Az ajánlott perforáló léniák úgy a nagyobb, mint a kisebb nyomdákban, különösen a hol nincs külön perforáló-gép, nagyon használható dolgok a rendkívüli előnyük, hogy együtt nyomhatók a formával, tehát úgy a postai, vasuti rovatlap stb. tömböknél, mint nyugtakönyveknél s egyéb kereskedelmi nyomtatványoknál is igen előnyösen használhatók, a mint az a mellékelte mintán is látható. A cég képviselője egész Ausztria és Magyarországra *Rhode Ferencz* úr (Budapest, IV., Szervita-tér 8., I. 18.), a ki az esetleges megrendeléseket a leggyorsabban intézi el.

Schropp Antal bécsi gépgyáros-cég mai számunk egyik mellékletén egy rendkívül praktikus papírlemez-ollót mutat be (*Triumph*), melynek úgy szerkezete, mint asztala vasból van. A gép könyvkötészetek, papírlemez- és kartongyárak részére igen hasznos és különösen olcsóságánál fogva kisebb könyvkötészetek is megszerezhetik, mert mindenféle munka végezhető rajta. A gépgyár ezenkívül könyvnyomdák, kartonnage-gyárak és dombornyomó-intézetek részére is szállít gépeket. Ajánljuk a céget olvasóink figyelmébe.

Figyelmeztetjük a t. szakársakat, hogy a Szakkör tagsági jegyeire hirdetett pályázat február hó 25-én jár le.

Tisztelt olvasóinkat ez úton is értesítjük, hogy lapunk tavalyi évfolyamához igen díszes *bekötési táblák* kaphatók kék és piros színben (67 knyi áron, ajánlott küldéssel

pedig 82 krért) kiadóhivatalunknál. A megrendeléseket kérjük minél előbb megtenni, mert később már nem szolgálhatunk a táblákkal.

Ajándék a tanoncoknak. Lapunk 1893. és 1894. évfolyamának megmaradt mellékleteit, úgy mint eddig, ajánlékképpen szétosztjuk a jövőseleű és szakmájukban törekvést tanúsító idősebb tanoncok között, ha az üzletvezetőtől néhány ajánló sort hoznak kiadóhivatalunkba. A vidékre csak akkor küldjük a mellékleteket, ha az elküldésre a portó (10 kr.) kiadóhivatalunkhoz levéljegyben beküldetik. A szétosztást a jelentkezés sorrendjében és addig eszközöljük, míg a készlet tart.

Köszönő-levél. *Nitsch* János és *Sembery* Pál szakköri tagok a következő levelet intézték a Szakkör választmányához: »T. Választmány! Alulírottak kedves köteletségünknek tartjuk, a m. t. Választmánynak őszinte köszönetünket kifejezni a hangjegyszedési tanfolyam eszméjeért, melylyel nekünk alkalmat nyújtott a hangjegyszedés elsajátítására. De egyzersmind nem mulaszthatjuk el a tanfolyam érdemes vezetőjének: *Gottesz* Gyula úrnak legbensőbb köszönetünket ez úton is nyilvánítani, hogy tanításunk érdekében páratlan szakértelemmel, készséggel és szívességgel fáradozott, mely nem is volt sikertelen.«

A budapesti könyvnyomda-főnökök értekezlete f. hó 3-án, mintegy 40 érdeklődő nyomdafőnök jelenlétében folyt le. Az értekező elnökévé egyhangúlag lovag *Falk* Zsigmond urat kiáltották ki. Az értekezőt megnyitása után dr. *Gerő* Lajos ecsetelte a nyomdafőnökök testületének szükségességét s az ennek megalakítására kifejtett törekvéseket; az összetartozandóság, a közös érdekek megóvása, az együttes eljárás követelményeit felsorolva, kiemeli a fő célokat, melyek a főnöktestület megalakítását immár elodázhatatlanná teszik. A konkurrenzia, mely a termelés értékét a legalacsonyabb fokra szorította; a szakképesség fejlesztése szakiskola létesítése és a szakirodalom nagyobb művelése által; azon szakársak segélyezése, kik önhibájukon kívül jutottak tönkre; továbbá a könyvnyomdaiparnak a képesítettséghez kötött iparágak közé való felvétele iránti lépések megújítása; a munkásokkal szolidaris eljárás szükségessége, mind megannyi fontos érdekek, melyek csakis testületi úton biztosíthatók és valósíthatók meg. — Az erre kifejtett diskuszióban lovag *Falk* Zsigmond kiemeli, hogy a munkásokkal békés viszony a kölcsönös méltányosság szem előtt tartása mellett aggodalomra okot nem ad; a testület megalakítását kívánja, főleg az összetartozandóság és a közös ipari érdekek megóvhatása céljából. Hasonló szellemben szólnak *Egyesi* Géza és *Wodianer* Fülöp. — *Emich* Gusztáv a többek között azon örvendetes kijelentést teszi, hogy a miniszterium azon közege, kinek esőkönnyösségén szenvedett hajótörést a főnökök törekvése, hogy a nyomdaipar a képesítettséghez kötött iparok közé vétessék fel, rövid idő múlva nyugalmába lép s így reményleni lehet, hogy ezen cél is el fog éretni. Lovag *Falk* Zsigmond a testületet csakis társadalmi és az összetartozandóság fejlesztésének szempontjából óhajtja, s e célból egy már kész alapszabálytervezet felolvasására kéri fel dr. *Gerő* Lajost, mi megtörténvén, nyolcztagú bizottság küldetett ki ezen alapszabályok átdolgozására, melynek fogantatása után alakuló-gyűlés tartása határozottatott február 17-ére. — Az értekezőt befejezése előtt *Wodianer* Fülöp azon általános lelkesüléssel és örömmel fogadott ajánlatot tette, miszerint ha a *nyomdászakiskola* létesül, erre a célra 1000 forintot adományoz. Örömmel vettünk tudomást ez ígéretről, a mint kell is, hogy a szakiskola minden igaz barátja örüljön annak, ha az úgy valamely oldalról ilyen kiváló támogatásban részesül. — Az alakuló-ülésről, melyen a fővárosi könyvnyomdák nagyrésze képviselve volt, következő tudósítást kaptuk: A gyűlést mint korelnök *Wodianer* Fülöp nyitotta meg. A mult ülés

Szaktanácsadók hanyatlása és tanoncaink.

Beszéljünk egyszer tanoncainkról is; mert hát lehet róluk elvéve beszélni, sőt kell is, hiszen ők az utódaink, ők lesznek hivatva bennünket helyettesíteni; de hát úgy vagyunk mi velük is, mint a fogainkkal. A ki szereti, hogy épségben megmaradjanak a rágószervei, évenként egyszer-kétszer megtekinti a fogait; így aztán nem fajul el a keletkező odvasodás, mert zsenge korában ezt is meg lehet akadályozni. Nem lesz hát ártalmára szaktanácsadónak sem, ha hibáit kissé szellőztetjük a nyilvánosság előtt. Az ilyen szellőztetés nem árt.

Sajnos, nem igen lehetünk büszkéek leendő utódainkra, mert olyan satnyák szegények, hogy ma-holnap alig-alig találunk köztük olyat, a ki képes lenne csak némiképp is szaktanácsadót hivatásszerűen betölteni.

És vajjon mi ennek az oka?

Sokat gondolkoztam én is a kérdés fölött és megfigyelés tárgyává tettem, hogy tulajdonképp mi az oka annak, hogy tanoncaink közül oly elenyészőleg kevés törődik szaktanácsadói való kiképzésével.

Valljuk meg az igazat, sehol sincs úgy elhanyagolva a nyomdászati jövője, mint nálunk Magyarországon; mert hát nem elég az, hogy most vagyunk még egynéhányan, a kik a magyar nyomdaiparnak fentartását és előhaladását szem előtt tartjuk és igyekszünk a külfölddel együtt haladni; de oda kellene törekednünk, hogy a nyomdaipar jövőjét nálunk tanoncaink által oly tökélyre emeljük, hogy ne kelljen ismét a külföldről behívni szedőket, a kik itt fölényt gyakoroljanak fölöttünk; mert bizony ha idejekorán nem segítünk a bajon, oda jutunk, a hol ezelőtt 12—15 évvel voltunk, a mikor külföldről kellett műszedőket hozatni. Igaz, hogy tanultunk is tőlük sokat és szorgalmunknak meg is volt a gyümölcse, a mennyiben az utóbbi években nem volt idegen szaktársakra szükség, mert a magyar szedők is képesek már most izlésesen és csinosan dolgozni.

De ezt a szorgalmat tanoncainkba is be kellene oltanunk, nehogy szégyenszemre megint a régi helyzetbe jussunk.

Hogy tanoncaink nem iparkodnak szaktanácsadói tökéletesen elsajátítani, annak legnagyobb részét a főnökök az okai, mert ma már oly sokat követelnek a segédektől, hogy nem marad elég idejük ahhoz, hogy a rájuk bízott fiúkat a síma szedésen kívül másra is tanítsák. Nem is csoda, hisz manapság már a villamosság a fő mozgató ereje majdnem minden iparnak és így főnökeink is azt kívánják, hogy mi ezzel a versenyt kiálljuk; azt pedig másképpen nem tehetjük, mintha tanoncainkat az egyszerű síma szedésbe jól begyakoroltatjuk, persze nem tekintve azt, vajjon az illető *hogyan* zár ki, vagy *miképpen* oszt be a szavak közé; a főcél, hogy *sokat* termeljen és ezzel el van érve a haszon.

Számtalan esetet tudunk, hogy tanoncaink felszabadulásuk után azt sem tudják, vajjon minő írás-

fajok vannak abban a nyomdában, a melyben négy évet töltöttek és hol fekszenek azok; hát hogyan tudnák azt, vajjon minő körzetfajok vannak és hogyan is kellene azokat fölhasználni? Eltelt a négy év és a tanonczból segéd lett, de nincs benne köszönet. És csak ilyenkor, midőn már késő van, ébrednek arra a tudatra, vajjon mivel is töltötték ők el azt a keserves négy évet; mert hát miután nem tudnak mást, mint síma szedést, vagy számoló-szedőnek teszik meg, vagy pedig éjjeli munkához lapszedőnek, nem törődve azzal, vajjon meg tudnak-e élni keresetökből?

Száz ilyen felszabadult közül alig találunk nyolczat, kit az ügynevezett tabellaszedéshez lehetne használni; olyat pedig, kit a finomabb munkákhoz használhatnánk, nagyon ritka esetben találunk.

De nem is csodálom, ha a fiúnak elmegy a kedve a tanulástól, a midőn nap-nap után azt tapasztalja, hogy miután kitöltötte tanulóéveit, hát fölcsabadítják ugyan, de alig van egy-két hónapig az üzletben, elküldik. És miért? Mert nem tud megfelelni a kívánalmaknak, azaz hogy nem hajt elég hasznat az üzletnek. Bizony egy kissé furcsán hangzik, hogy négy év után ne érdemelne meg azt a pénzt, a mit fizetnek neki; de hát úgy áll a dolog, hogy miután főnökeink kihasználták őket, elküldik; hisz kapni tanonczot eleget és egy kihirdetés megjelenése után mint a rajok jelentkeznek a fölvetelre.

Persze a fiatal szedőt nem szívesen veszik föl máshol, miután nem a legjobb bizonyítványként szerepel az, hogy olyan hamar elküldik. Nem élünk most már abban az időben, a midőn a felszabadultaknak vándorbotot adtak a kezökbe és csak abból vált jó munkás, ki mennél több országot, várost bejárt — tapasztalni és tanulni. Ez jó volt akkor, a mikor még a czéhek léteztek, mert az akkori időben nem is szabadították föl a tanonczokat addig, míg meg nem készítette remekét, már pedig ha valaki remeket volt képes készíteni, magától érthető volt, hogy az illető be is tudta tölteni szaktanácsadói.

A mostani ipartörvény nem ír elő remekelést, hanem azt írja elő, hogy a tanoncznak egy másik főnöknel kell vizsgázni. Hogy milyen ez a vizsga, felesleges itt felemlítenem.

Van az ipartörvénynek még egy oly pontja is, a mely sok esetben lehetetlenné teszi, hogy a fiút a szaktanácsadói való tanulásra serkentsük. Az ipartörvény ugyanis megtiltja, hogy a segéd a fiút tetteleg bántalmazza, sőt büntetést szab ki reá. Pedig sok oly eset fordult elő, hogy a fiút csakis megfenyítés által lehetett arra bírni, hogy valamit tanuljon.

Magam sem vagyok barátja annak, hogy a fiúkat üssük-verjük; de vannak esetek, hogy lehetetlenség azt kikerülni. Ilyenkor aztán megtörténik az, hogy a fiú szembeszáll tanító-mesterével és miután fel van világosítva, hogy ütni nem szabad, nem fél a segéd-től és ennek a következménye, hogy felebbvalóját nem respektálja, sőt ha esetleg a segéd tetteleg bántalmazná a fiút, néha még bíróság elé is kerül az ügy. És vajjon mi származik ebből? Ugy-e az, hogy az illető segéd nem törődik a fiúval, a fiút nem

tanítja, nem oktatja, nem mutat neki semmit és így a fiúból naplopó lesz, ki szégyenére válik a nyomdászatnak.

És így néhány év múlva oda fogunk jutni, hogy nem lesz a fölszabadultak között olyan, ki a finomabb munkákat el tudná végezni, vagy ha lesz is egy-kettő, ez nagyon kevés lesz arra, hogy a magyar nyomdászatot megmentse a hanyatlástól.

Eddig volt ugyan reményünk, hogy a vidék szolgáltatási részben ügyes szedőket, de a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a vidéken is elhanyagolják a fiúkat, mert ott is a nagy konkurrenzia miatt inkább arra törekcszenek, hogy minél többen termeljenek, ha mindjárt rosszat is. Ezek után tehát nem is igen lehet reményünk arra, hogy a vidék fog jó utódokat teremteni.

Elérkezettnek látom az időt, hogy figyelmeztessem t. szaktársaimat, hogy ideje volna már, ha egy kissé körülnéznének, hogy tanonczaik többet foglalkozzanak szakmájukkal, hogy tanuljanak. Ne nézzük tétlenül szakmánk hanyatlását.

Jelen cikkemnek nem volt más célja, mint rámutatni arra, mikép hol a tulajdonképeni hiba; miképen kellene ezen segíteni, én itt nem tárgyalom, hanem ajánlom soraimat a Szakkör választmányának figyelmébe: vegye kezébe az ügyet és hasson oda, hogy mihamarabb segítve legyen a bajon, mert ez által igen nagy szolgálatot fog tenni a hazai nyomdászatnak. Én hiszem, hogy fog oly módot találni, a mivel e kényes ügyet a helyes mederbe fogja terelhetni.

F—r Á—n.

Szaklap-kiállításunkról.

(Befejező közlemény.)

A német szaklapokat felváltották az *angol nyelvűek*, melyek számra elérik az előbbieket, de a kiállításon — sajnos — aránylag a leggyengébben voltak képviselve.

Ki volt állítva a következő tizenkét lap:

Paper and Press. (Philadelphia.)

The American Model Printer. (New-York.)

The British Lithographer. (London.)

The British Printer. (London.) Három különböző füzetben.

The British & Colonial Printer & Stationer. (London.)

The Inland Printer. (Chicago.)

The Paper-Makers' Circular, and Rag Merchants' Gazette. (London.)

The Printers' Register. (London.)

The Stationer, Printer and Fancy Trades Register. (London.)

The World's Paper Trade Review. (London.)

Typographic Advertiser. (London.)

Typographic Chronicle. (London.)

E lapok valamennyien, úgy az amerikaiak, mint az angolhoniak gondosan vannak kiállítva, kiváltképen nyomásuk tekintetében, jó minőségű, széles margóval bíró papíron. Minthogy Angliában és Amerikában,

más, nem a nálunk is honos francia szisztemán alapuló betűrendszer van alkalmazásban, helyénvalónak találtuk azt a túlsó oldalon a *The Printers' Register* után természetes nagyságában bemutatni.

A felsorolt lapok közt az első helyet a *The British Printer* című, kéthavonként megjelenő folyóirat foglalja el, remek műmellékleteivel, tömérdek hirdetéseivel és nagy példányszámával (állítólag 12.000 példányban nyomják).

Pusztán csak különböző betűöntő-cégeknek termékeit bemutató lapok a *Typographic Advertiser* és a *Typographic Chronicle*.

Az angol-ajkú lapokat követték a többi germán-fajú nemzetek szaklapjai a következő sorrendben:

Typograf-Tidende. (Kopenhága.)

Svensk Typograf-Tidning. (Stockholm.)

Typografbladet. (Helsingforsz.)

Typografiske Meddelelser. (Krisztília.)

Gutenberg. (Helsingforsz, svéd és finn nyelven.)

Suomen Kirjapainolehti. (Helsingforsz.)

De Belgische Boekdruckersbond. (Antwerpen.)

Ons Vakbelang. (Amsterdam.)

Mindeme lapok csinosan vannak kiállítva, sőt tetszetőség tekintetében a helsingforsziak vetekednek a német lapokkal.

Szép számmal vannak képviselve a *francia nyelvű* szakfolyóiratok. Megemlítésre méltó, hogy a segédek lapjai Franciaországban is a radikális szocializmus elveit hirdetik. Ilyen lapok:

La Federation Lithographique. (Páris.)

La Typographie Française. (Páris.)

Le Gutenberg. (Vevey.)

Le Relieur. (Páris.) Könyvkötő-segédek lapja.

Ugyanezeket a társadalmi nézeteket vallja a Marselleben megjelenő *La Sorte* című nyomdász-éclap is.

Tisztán szaklapok a következők:

Bulletin de l'Imprimerie. (Páris.)

La Typologie-Tucker. (Páris.)

La Siècle Typographique. (Páris.)

L'Imprimerie. (Páris.)

L'Intermédiaire des Imprimeurs. (Lyon.)

Revue des Arts Graphiques. (Páris.)

Revue des Imprimeries du sudouest et du midi. (Bordeaux.)

Hirdetési lapok a Lausanneban megjelenő *Les Archives de l'Imprimerie* és a genfi *Les Annonces Typographiques*.

Román-ajkú lapok még ki voltak állítva:

Il Typografo. (Milanó.) Az olasz könyvnyomdai munkások közlönye.

Giornale della Libreria, della Tipografia e delle Arti e Industrie affini. (Milanó.)

La Union Tipografica. (Madrid.) Aspanyol segédek lapja.

La Voz del Arte. (Buenos-Ayres.)

Gutenberg. (Bukarest.)

A *szláv* csoportot képviselte három, ma már nem létező *orosz* szaklap; továbbá két prágai lap, a *Vele-slavin* és a *Typografické Listy*; végül a Belgrádban megjelenő *Tipografiszki Besznik*. Utóbbiak közül leg-

jegyzőkönyvének felolvasása után dr. Gerő Lajos tett jelentést az alapszabályok kidolgozására kiküldött bizottság munkálatáról, valamint az egyesület kitűzött céljainak megvalósítására irányuló eszközök meghatározásáról. Az egyesület főcélja a nyomdászati ipar szakszerű fejlesztése, kereskedelmi érdekeinek megóvása és a kartársi szellem ébrentartása. Az alapszabályok megvitatásánál, melyhez hozzászóltak Zilahi Simon, Bródy Sándor, dr. Gerő Lajos, Waller, Horn, Szikora, különösen hangsúlyoztatott, hogy az egyesület nem egyedül a főnökök érdekeinek a megóvását célozza, hanem felkarolja egyáltalában a nyomdászati érdekek és korántsem azért alakul meg, hogy máris mint a szakmunkások egyesületének ellensége szerepeljen, hanem kész gondozásának körébe a munkások ügyét és érdekét is belevonni, a mely kijelentés a jelenlevők sorában

általános helyesléssel találkozott. Ezek után az egyesület megalakultnak nyilvánított s vezetésére a tisztikar következőleg választotta meg: tiszteletbeli elnök lovag Falk Zsigmond, elnök dr. Gerő Lajos, alelnökök: Hirsch Lipót, Wodianer Fülöp, titkár Zilahi Simon, pénztárnok Concha Károly, ellenőr Bródy Sándor, könyvtárnok Waller Ernő, gazda Czettel Gyula. Választmányi tagok: Kertész József, Posner Alfréd, Buschmann Fer., Bróza Ottó, Egyesi Géza, Neuwald Illés és Kunosy Frigyes; póttagok: Bagó Alajos, Nagy Sándor, Horn Géza. Számvizsgálók: Müller Ágost, Markovits Samu. A megválasztott tisztikar nevében dr. Gerő Lajos lendületes szavakban megköszönte a gyűlés bizalmát, mire a gyűlés az elnök elttetésével véget ért.

Millenium-betű. Évek óta tapasztaljuk, hogy az amerikai vágású betűk egyre jobban tért foglalnak nálunk Európában és hogy a közönség se igen idegenkedik ettől. Honi öntőink is lépést tartva a külső államokkal, szintén szaporítják mintakönyveiket a modernvágású betűkkel. — Ma is egy ily új gyártnányt mutatunk be lapunk olvasóinak, melyet az Első Magyar Betűöntőde-Részvénytársaság *Millenium* név alatt hoz forgalomba. Mír maga a betű vágása is elárulja az amerikai modort s az öntőde csak sokoldalúságát és praktikusságát bizonyította be, a mikor ezt a tetszetős betűsorozatot *mindenfélre nyelvre* berendezte. Különösen kiemeljük, hogy az ékezetek a nagy (versal) betűkre is rá vannak öntve, még pedig igen praktikusán, úgy, hogy azok nem törnek le egyhamar. Ama reményünknek adunk kifejezést, hogy az előttünk levő *négyszéle* nagyságot nem-sokára a kisebb fokokkal is ki fogja egészíteni az Első Magyar Betűöntőde-Részvénytársaság.

Az ezredéves országos kiállítás XV. (nyomdászati és sokszorosító-iparágak) csoportja február 17-én lovag Falk

Zsigmond elnöklete alatt tartott ülésében az előadók és elnökök a csoport-pavillon építési terveire vonatkozó véleményüket adták elő. A jelen volt kiállítási főmérnök, Müller Béla műszaki tanácsos kijelentette, hogy a sokszorosító-iparágak pavillonja a legszebb kiállítási épületek között is ki fog tűnni. Péchy miniszteri tanácsos, az államnyomda igazgatója, azt az örvendetes hírt közölte a bizottsággal, hogy az államnyomda a lehető legterjedelmesebb és lehető sokoldalú és gazdag tartalmú kollekczióval fog résztvenni a kiállításban. A bizottság elhatározta, hogy a költségvetésben nagyobb összegekkel képviselt cégeket a napokban összehívják, hogy a kiállítási tárgyak elhelyezése iránt intézkedjenek.

A Pesti könyvnyomda-részvénytársaság e hó 21-én tartja 27-ik évi rendes közgyűlését. Az előttünk fekvő

mérleg szerint a tiszta nyeresmény 46.034 forint 70 kr., a melyből levonva az alapszabályszerű jutalékokat és a tartalékalap dotulását, a fenmaradó összegből minden 500 forintos részvény után kamat és felülosztalékként 80 forint (16%) esik. Az igazgatósági jelentés kiemeli, hogy az üzemi-képességet új betűk beszerzésével, főleg pedig új gépek megrendelése és a régieknek jobb karba való helyezése által ismét emelték, s ezen körülménynek tulajdonítható, hogy az 1894. évben — az intézet fennállása óta — a legnagyobb forgalom éretett el. Különös gond lett fordítva a hangjegymetsző- és litografiai osztály bővítésére, melyet a személyzet szaporításával és a legújabb gépek beszerzésével a kor igényeinek megfelelően rendeztek be.

Az Első Magyar Betűöntőde-Részvénytársaság f. hó 10-én tartotta rendes évi közgyűlését.

A mérleg az üzemi fokozatos emelkedését konstatálja. Hogy az üzletet a jövőre való tekintettel biztos, reális alapra állíthassák, különös gondot fordított az igazgatóság az értékesítési leírásokra; így négy év alatt 55.921 forint 83 kr-ra emelkedett az értékesítési tartalék. A tiszta nyereség 27.646 forint 5 kr., melyből a különféle levonások után 17.000 forintot osztalékként kapnak a részvényesek (7%), 5760 forint 35 kr. pedig 1895-re vitetik át. A gyár ez évben is gyarapodott új gépekkel és munkaeszközökkel.

A mi kedves vendégünk, a német nyomdász-egyesület nemzetközi *mintacserejének* 1894. (VI.) folyamára éppen most érkezett meg hozzánk. Bár ebben az évfolyamban körülbelül harmincezzel kevesebb kiállító vesz rész, mint a tavalyiban, mindamellett már felületes áttekintés után is igen sok érdekes, eredeti újdonságot láthatunk abban. Magától értetődő dolog, hogy Budapest se maradt az előbbi évek mögött s néhány új czéggel is találkozunk a mintacsere

MILLENIUM.

1234 Vörösmarty Mihály 7890

àdùèiç PEŠDŠJ ěňšdúy

1245 Arany János 6890

àèdùç JÓKAJ ěňdúy

135 Kisfaludy 680

àèçčyř

Toldy Ferencz.

Első Magyar Betűöntőde-Részvénytársaság.

lapjai között. A kötet előszavában különben előadja a kiadó, hogy ezt a csökkenést nem az érdeklődés megcsapánása okozta, hanem inkább az a körülmény idézte elő, hogy a gyűjteményt az idén hamarabb zárták le, mint az előző években s e miatt sok jelentkező elkésett a beküldéssel s így ezek a munkák kimaradtak a gyűjteményből. De még másban is kereshetjük e számbeli csökkenés okát, abban tudniillik, hogy az olyan litográfiai munkák, a melyeknek kompozíciói nem mutattak valami *eredeti* dolgot, nem lettek felvéve a gyűjteménybe. Az érdekes gyűjteményről jövő számunkban részletesebben fogunk megemlékezni s úgy, mint eddig, ezután is kiállítjuk azt a fölölvasó-ülések alkalmával.

A Budapesti Gépmezterek és Nyomók Köre 1895. évi márczius hó 3-án délelőtt 9 órakor, a Kör helyiségében (V., Vadász-utca 6. sz. a Vörös almához címzett vendéglőben) tartja XII. rendes évi közgyűlését, a következő napirenddel: 1. A választmány jelentése. 2. Pénztárnok jelentése. 3. Két Gutenberg-részvény és az alakítandó munkásnapilap részvényeiből öt darabnak megvétele. 4. Három számvizsgáló és két jegyzőkönyv-hitelesítő választása. 5. Szavazatszedő-bizottság választása. 6. A tisztikar és választmány újjáválasztása. 7. Netáni indítványok. — Megemlítjük ez alkalommal, hogy a kör 105 tagja mellett jelenleg készpénzben és Gutenberg-részvényekben 1691 frt 25 kr. vagyonnal bír.

A Magyar Könyv-Szemle legutóbbi füzet (1894. IV.) »Magyar Könyvesház« rovatában, »Szolnok, 1612« jelzés alatt következő könyvezímet közöl: »Gipezic Albert Vincez kaskantyú predikátor. Vasárnapi és ünnepi evangéliumok magyarázata.« Címén kézírással meg volt jegyezve: »Gipezic Albert Vincez cascanyui predicator munkalta. Nyomtatottat Christus születése utann MDCXII.* Szolnoc várbán, Dolavesa Bandi által.« Vitkovics Mihály e könyvet 1815. évben még látta Kiskőrösön és ezeket mondja róla: »A könyv nyomtatva vagyon in 4r. minori. Az első rész lapjai nincsenek számozva. Az elejéről sok lap hibázik. A második rész számozva vagyon, megyen 304-ik lapig, a többi hízja. Ez idő szerint a bibliografusok nem bírnak tudomással e könyv hollétéről. — Mi a magunk részéről nagyon kételkedünk azon, hogy e könyv a mondott időben Szolnokon lett volna nyomtatva, mert 1612-ben Szolnok török birtokban volt; az pedig tudvalevő dolog, hogy az ország török hódoltság alatti részében nyomda nem működött. Továbbá Dolavesa Bandi könyvnyomató neve is új előttünk. Mindazonáltal feljegyzésre méltó a *Magyar Könyv-Szemle* közleménye; talán sikerül idővel földeríteni ezen hézagos adatok mibenlétét.

Mese a jövőből. Ezen cím alatt a következő érdekes kuriozumot olvassuk a napilapokban: A betűszedők romlására született Méray Horváth Károlynak találmánya: a villamos szedőgép. Erről a csoda-masínáról most egyéb hihetetlen dolgot is beszélnek: azt, hogy egy központból egyszerre százfelé meglehet majd telegrafálni vele a szedést. A gép például Budapesten kiszedi az ujságot, s egyúttal telegráf útján a vidéki városokban is megkészíti a hozzávaló stereotípiái formát, úgy, hogy a lapot Brassóban, Fiumében és Budapesten egy perczen kezdhetik nyomni. Az előállítás sokkal olcsóbb a mainál, különösen nagyobb példányszámok mellett. Az érdekes találmányra állítólag már több külföldi bank alkuszik. A dolog kuriozitását növeli az a körülmény, hogy egyes lapok nem a fenti modorban, hanem komoly, hosszú cikkekben méltatták a »találmány« világjelentőségét. — Különben ma már alig van nap, hogy ne olvasnánk újabb és újabb rendszerű szedőgépekről, melyek mindenike a legnagyobb tökéletességgel van megszerkesztve — addig, a mig praktikus alkalmaz-

* A M. K.-Sz. hibásan MDXXII. évszámot közöl.

hatóságára kerülne a sor. De bizony ez még eddig az ujságszedés egyszerűbb nemének határait nem igen volt képes átlépni. — Legújban Berlinben állítottak fel próbaképen egy Mergenthaler-féle Lynotype-gépet, mely állítólag 8000 fraktur-betűt szed óránként. Svédországban és Norvégiában pedig Roger *Typograph* nevű gépe mutatattik be városról-városra a nyomdászoknak.

Uj papirgyárat állít fel Aradon a budapesti *Deutschländer és Pollák* czég.

† **Vecsery Lajos** szaktársunk, körünk választmányi tagja és a vigalmi-bizottság elnöke, f. hó 16-án, férfikora küszöbén, 29-ik életévében elhunyt. Béke hamvaira!

Milleniumi falragaszok. A milleniumi kiállítás művészi kivitelű plakátjaira hirdetett pályázat eredményét a műcsarnok nagy termében állították ki néhány napon át. Tizenhatan pályáztak, többnyire fiatal erők, mert az 500, 300, 200 koronás pályadíjak nem nagyon vonzották a nevesebb mestereket. Így az eredmény is bizony szerény maradt, s alig két oly pályamű van, mely sikeresen tudott megbirkózni a feladattal, melyet a rendkívül terjedelmes szöveg csak nehezebbé tett. A pályázatok feletti döntést 16-án hozta meg a bíráló-bizottság, mely után 21-ig ismét megtekinthetők a pályaművek. A pályanyertes műről annak idején bővebben fogunk megemlékezni.

A könyvtábla-pályázat eredménye. A magyar iparművészeti társulat egy helybeli kiadó-czég megbízásából nemrégiben pályázatot hirdetett egy díszes, művészi kivitelű könyvtábla tervrajzára. Mindössze 11 pályamű érkezett be, melyek közül a Ráth György, Emich Gusztáv, Szana Tamás és a czég főnökeiből alakult jury *Feuerlöschér* Ármin munkájának ítélte oda a pályadíjat. Ezenkívül négy pályamű dícséretben részesült.

Megbírálás végett! Ez a két szó ékeskedett azon a czím-szalagon, a melybe burkolva küldték a *Csongrádi Lapok* V. évfolyamának negyedik számát. Előre kijelentjük, hogy ez a lap 1895. évi január hó 20-án jelent meg, de azért azzal bátran dícsőséget arathatott volna bármely XVI. századbeli faszajtó is; hanem már a czím-sorért még abban az időben is megszügyelte volna magát a *betűfárgó*. A technikai hibákról lapunk szűk tere miatt egyelőre nem emlékezhetünk meg, az ortográfiaiakról detto. Arról azonban egy csizmafényesítő kefe segítségével meggyőződünk, hogy a lap nyomását a legjutányosabb áron kapható subiczkkal eszközölték. A lap impresszuma különben így szól: »Csongrád. 1894. Nyomatott Schwarz Sándor könyvnyomdájában.« — Ajánljuk a csongrádiaknak, hogy ezt az ujságot majd egy külön pavillonban állítsák ki a millénium alkalmával.

Az ezredéves kiállítás irodalomtörténeti (könyvtári) csoportjának előadói: *Kudora Károly* és *Deák Crescens Lajos* urak, terjedelmes és szorgos tanulmányokon alapuló programját dolgozták ki e csoportnak. Kiterjed az a honfoglalás idejétől egészen napjainkig. Mint bennünket kiválóan érdeklődő részt közöljük a programnak *A nyomdászat történelme és könyvkötészet* (a mohácsi vész utáni időben) című pontját: A nagyobb irodalmi termelés természet-szerűen a nyomdászat és a könyvkötészet fellendülését is eredményezte. Épp azért az irodalom e két ipari segéd-eszközét, e korban, külön helyiségben s kiválóbb figyelemben kell részesíteniük. Ezen czélből egy interieur rendezendő be és pedig, mivel a nyomdászat hozzánk is Németországból származott be, azon minta szerint, a melyet Abraham de Weerd 1676-ból származó fametszete tüntet fel. A helyiség közepén elhelyezendő lenne azon simitóasztal, a mely jelenleg az egri lyceumi könyvnyomda tulajdonát képezi. Ezen lennének elhelyezendőek a kassai nyomdából származó s a Felsőmagyarországi Múzeum tulajdonában levő fametszet-tömbök, az erdélyi esiki klastromban és Marosvásárhelyt található betű- és matricz-nyagok. Az

• Telefonszám 877. •

1895

• Telefon Nr. 877. •

ÁRJEGYZÉK
Hirschl és T^{sa}

ipari, mezőgazdasági

— és műszaki kellékek gyári raktára —

* BUDAPEST *

VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRÜT 33. SZÁM.

Sürgöny-cím HIRSCHL TÁRSA BUDAPEST Telegr.-Adresse

PREISCOURANT
VON
Hirschl & Co

Fabriks-Niederlage

*von techn. Bedarfs-Artikeln für industrielle
und landwirthschaftliche Etablissements*

* BUDAPEST *

VI. BEZIRK, THERESIENRING Nr. 33.

Főárjegyzékkel kívánatra szolgálunk.

Auf Wunsch dienen wir mit General-Catalog.

asztaltól jobbra felállítandó azon sajtó, mely a Felsőmagyarországi Múzeumban őriztetik és 1600-ból származik; balra az a sajtó, a mely teljesen a Weerdt-féle képen ábrázolt-hoz hasonló s az egri érseki lyceum könyvnyomdájának anyagraktárában találtatott. Ez utóbbi oly jól van konzerválva, hogy azon esetleg tényleg bemutatható is lenne, a régi sajtók működése. A falak mentén tárlóalakú szekrények állítandók fel, a melyek egyik részében minden magyarországi e korbéli nyomdából lenne egy-egy könyv bemutatandó, a másik részben pedig azon könyvek, a melyeknek táblái a könyvkötészet fejlődését tüntetik fel. Mindkét gyűjtemény teljesen katalogizálva lévén, a szekrények szükséges terfogatót a kiküldött szakértők és az előadók közösen könnyen meghatározhatják, mi által az igényelt terem terfogata is kiszámítható leend.

A lipcei úgynevezett Ostermesse az idén is össze lesz kötve szakkiállításal. Ez utóbbi márczius 5—7-én tartatik meg, s ki lesznek állítva papir- és írószer-gyártmányok, minden fajtájú papiros, az ezen iparba vágó grafikai termékek és gépek.

Élelmes hirdetési módot találtak ki legújabbán Franciaországban. Minthogy a publikum ma annyira el van tompulva a reklám különböző módjai iránt, hogy még a magánlevél alakjában küldött öndicséretet is a papirkosárba veti: már most az a szokás kapott lábra, hogy telegrammot küldenek az embereknek. Megesik pl., hogy újfélután egy óraker fölkeltik X. Y. urat és egy táviratot kézbesítenek neki, melyből óriási meglepetésére e szavakat olvassa: »Ne használjon más kakast, mint a Lopére és társáit!« Ezt aztán az ember csakugyan nem felejtí el egykönnyen!

Az alumínium egyre nagyobb tért foglal el szükségleteink körében. Így már nem megy ritkaságszámba, hogy látogató-jegyek, vasuti és tramway-menetjegyek, továbbá bankutalványok, chequek és váltó-úrlapok e fém-ből állítatnak elő. Egytized milliméter vékonyság mellett az alumínium súlyra nézve könnyebb némely papirfajtánál, melyek luxuriózus könyv- vagy képkiadásokhoz használtatnak; ily-kép tehát nemcsak nagyfontosságú családi okmányok nyomtathatók e fém-lapokra, hanem bármily amatőr-kiadások készítésére is alkalmas. Hasonlóan alkalmas az alumínium könyvtáblák gyanánt is.

A mesterségek befolyása az egészségre. Egy német tudós, a ki esztendőnkön keresztül vizsgálatokat tett az egyes kézművesek egészségi állapotáról, úgy találta, hogy legegészségesebbek köztük a pékek és a mészárosok. Ezek után következnek az aranyművesek, a kiket sohasem bánt a hidegláz és a köszvény. Az ácsok nagyon hajlandók a mellhártya-gyulladásra, a szabók között igen sok az aszkóros, de legtöbb aszkóros van a könyvnyomdászok között. A kovácsok a hidegletésre, a kádárok a csúzos betegségekre, a fazekasok a kólikára hajlandók. A vargák és eszmadiák között sok az egészségtelen ember és nagy a halandóság. A takácsok igen betegesek, de a halandóság nem nagy közöttük.

A British Museum bajai. A londoni British Museumnak óriási könyvtára van, mely több mint két millió kötetet foglal magában. Ha a könyves-szekrényeket hosszában egymás mellé állítanák, negyvennyolcz kilométert tennének ki. Az évenként való rohamos szaporodás (1893-ban 315.000 kötetet szaporodott a könyvtár) valósággal megrémítette a könyvtár vezetőit. Átlagos számítás mellett is hét esztendő alatt a könyvek száma megkétszereződik. 1893-ban 194.000 olvasó volt a könyvtárban, a kiknek összesen 1,396.000 kötetet adtak ki. Természetesen sok az olyan könyv is, melynek sohasem akad olvasója. Éppen ezért a British Museum igazgatósága nagyon szeretné, ha megszüntetnék azt a nálunk is fennálló törvényt, hogy minden megjelenő műnek egy példányát be kell küldeni a múzeumnak.

A chicagói nyomdatulajdonosok egyesülése. Az annak idején szellőztetett hír megvalósult. A chicagói nyomdatulajdonosok egyesültek. Az egyesülés célja: egyforma egységárraknak létrehozása és a különféle ágensek kizárása. Meg akarják továbbá szorítani a hitelt a papir- és betűöntő-iparnál megbízhatlan kezdőkkel szemben és lajstromot létesíteni, mely a hitelképesek és a megbízhatlan fizetők jegyzékét tartalmazná.

Papirsobrok képezik az amerikai papírmásé-ipar legújabb vívmányát. Mr. Shout, a papir vasuti kerek fel-találója, most papirsobrokkal áll elő, melyek állítása szerint elpusztíthatatlanok. Shout következőleg készíti papirsobrait: Legelőször is elkészíti a szobor csontvázát drótból. Ezt a vázát spárgával és aztán csirizzel vonja be, úgy, hogy a szobor durva körvonalakban láthatóvá válik. Csak ezután rakja föl a papírpépet, melybe aztán vésővel faragják ki a finomabb konturokat. Igazán pompás. A szobrok ezután készen fognak állni Shout raktárában, minden nagyságban és minden állásban, csak a fejek nem lesznek kidolgozva és ezekben olcsó pénzért tetszés szerinti arcvonásokat vésnek majd bele a gyár szobrászai. Ezután tehát olcsó pénzért mindenki megkaphatja a maga szobrát, mely »aere perennius« éreznél is tartósabb lesz, mint Horácz mondja.

Látogatójegyek Kinában. A kínai látogatójegyek skarlátvörös színűek s a betűk nagysága mutatja rajtuk a név tulajdonosának rangját. Minél nagyobb a betű, annál magasabb a rang. Az ismerősök nevezetes esetek alkalmával több névjegyet szoktak küldeni egymásnak. Minél több a küldött névjegy, annál nagyobb a tisztelet, a mit kifejezni óhajtottak. A név rendszeren a jegy legaljára van nyomtatva s a név alá a következő jellemző szavak vannak írva: Az ön igen korlátolt eszű testvére, vagy: Az ön legméltatlanabb barátja, ki tiszteletét óhajtván kifejezni, porban fűrésztí fejét ön előtt. Az ismerős, a ki egy nagy csomó ilyen névjegyet kapott, az ünnepélyes alkalom elmúltával rendszeren visszaküldi azokat, mert a kiállítások igen sok pénzbe kerül és senki sem kívánja igen korlátolt eszű testvérét túlságos költségekbe keverni.

A japán hírlapirodalom. A japánok nemcsak a katonáskodásban követik az európai szokásokat, de az időszaki irodalom terén is nagy haladást tüntetnek fel az egyéb keleti államokkal szemben. Világos fogalmat nyújt erről az, hogy a mikádó országában nem kevesebb, mint 900 hírlap és folyóirat jelenik meg, a melyeket mind japánok szerkesztenek, ellentétben Kinával, a hol mindössze négy-öt lap képviseli a sajtót és ezeket is idegenek szerkesztik. A japán lapok azonban mindamellett nincsenek hiával minden félbárbar eredetiségre mutató közleményeknek. Így az egyik lap nemrég egy színházi előadásról közölt tudósítást, a melyből kiviláglik, hogy a japánok harcias természete nemcsak a esatamezőn, de a színház falai között is megnyilatkozik. Egy melodramát adtak elő, melyben annyi vonatkozás volt a jelenlegi helyzetre, hogy az egyik jelenet egy megvert kínai serög menekülését ábrázolja. A látványra egy néző a színpadra ugrott és erős ökölcsapásokkal dokumentálta gyűlöletét hazája ellenségei iránt, a kik erre még gyorsabban menekültek a nézők elől, mint a hogy rendszeren futni szoktak.

Ezer év meseköltése. A Magyar Mese- és Mondavilágból megjelent a 24-ik füzet is. Az utóbb kapott 20—24-ik füzetek is méltóan sorakoznak kiválóan érdekes tartalom szempontjából az előbb megjelentekhez s bátran állíthatjuk, hogy nemzeti szellemével, zamatos magyar nyelvvel valódi kincs gyermekeink kezében. Nem is késünk melegen ajánlani e vállalatot különösen családok szaktársaink figyelmébe. Megrendelhető bármely könyvkereskedő vagy könyvterjesztőnél füzetenkint 25 krajczárért.

HIVATALOS RÉSZ.

MEGHÍVÓ.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1895. évi márczius hó 24-én, vasárnap délelőtt 11 órakor, az *Olthon írók- és hírlapírók körének nagytermében* (VII., Erzsébet-körút 9—11. New-York-palota, II. emelet) tartja meg

ötödik (XIII.) rendes évi közgyűlést

a melyre a Kör tagjai tisztelettel meghívattak.

NAPIREND:

1. Titkári jelentés a Kör működéséről.
2. Pénztárnok jelentése a Kör pénzbeli ügyeiről.
3. Háromtagú számvizsgáló-bizottság választása.
4. Tisztviselők újjáválasztása.
5. A Kör tagsági jegyeire hirdetett pályázat eredményének kihirdetése.
6. Netáni indítványok és kérdéstételek.

Tekintve, hogy alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges, a Kör t. tagjait kérjük, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek.

Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a közgyűlés előtt 8 nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

Budapest, 1895. február hóban.

A választmány.

A közgyűlést megelőzőleg d. e. 10 órakor, ugyancsak a fent jelzett helyiségben

ÁCS MIHÁLY ÉS FIRTINGER KÁROLY

vonatkozással a szabadsajtó kihirdetésének emlékére Régi könyvekről tartanak fölolvasást.

Budapest, 1895. február hóban.

A választmány.

A szabadsajtó kihirdetésének emlékére, esti 7 órakor, később meghatározandó helyen

KEDÉLYES ESTÉLY

tartatik, a melyre a körtagokat és családjaikat meghívja.

A Kör rendező-bizottsága.

Negyedik havi fölolvasó-ülés 1895. január 27-én.

Elnök Tanay József megnyitja az ülést s fölkéri Janovits Ferencz tagtársat, legyen szíves Tichy Ákosnak *Az ideai naptárakról* írott dolgozatát fölolvasni. Majd ezután Kosovits Rezső ilt a fölolvasó-asztalhoz s az *Az első tette* című humoros dolgozatát adta elő. Elnök úgy a fölolvasás irónak a dolgozatokért, mint Janovits tagtársnak a szíves fölolvasásért köszönetét nyilvánította. A jelenlevők mindkét fölolvasást megjeljezték.

Titkár jelentését a következőkben adja elő:

Február hó 25-én jár le a tagsági jegyek pályázata s a választmány máris gondoskodott arról, hogy a szakbizottságon kívül még öt jeles szakférfi vegyen részt a beérkezendő pályamunkák megbirálásában. Más fontosabb jelenteni való most nem adta elő magát, mint az az indítvány, a melyet Grócz Ernő körtag terjeszt a mai fölolvasó-ülés elé s mely a következőket tartalmazza:

„Igen tisztelt Elnök úr!

Szerettem volna ugyan, ha nem én magam, hanem a Kör t. választmánya tett volna indítványt a szakiskola kérdésében, mert akkor mindenestre biztosabb lett volna a kérdés felkarolása; de mivel — tudomásom szerint — ez iránt eddig semmi intézkedés sem történt, kötelességemnek tartom az alábbi indítványt megtenni, abban a reményben, hogy a legközelebbi t. havi ülés szíves lesz azt el is fogadni én hiszem és erősen remélem, hogy egy, a szakiskola érdekében megindítandó mozgalom sikerrel jár s így nem kell aggódnunk annak sikertelensége miatt, de ha még feltehetnők is azt, hogy nem sikerül, akkor se kellene visszariadnunk a kezdeményezéstől, mert mindig szebb és dicsőbb dolog egy jó ügy mellett el is bukni, mint tétlenül elhanyagolni és meg sem kísérelni egy ilyen élethevágó kérdés megoldását. Indítványom a következő:

Tekintettel arra, hogy a kontinensen már mindenütt vannak jó sikerrel működő szakiskolák, s tekintettel arra, mikép ennek szükségességét be kell végre látni nemcsak az *államkormányzatnak*, mely szerint a szakoktatás képezi alapját annak, hogy Magyarországon egy hivatását betöltőni tudó iparos-osztály képződjék; nemcsak a *főváros tanácsának*, melynek szintén feladatát kell, hogy képezze az iparágak fejlesztése és végre nemcsak a főnököknek, kik a szakiskola által kiképezendő jó munkásokkal megbecsülhetlen előnyököt nyerne, hanem be kell látnunk annak szükségességét nekünk is, részint azért, hogy testületünk erkölcsi nivóját műveltségünk fokozása által emeljük, másrészt pedig azért, hogy szakképzettségünket ez által is növeljük: indítványozom ezeknél fogva, hogy a t. havi ülés küldjön ki kebeléből egy tizenöttagú bizottságot a szakiskola-alapítás előmunkálatainak megtételére.

Kérem ez indítványomnak a legközelebb tartandó havi fölolvasó-ülésen való szíves előterjesztését.

Ezzel az indítvánnyal már a választmány is foglalkozott és Grócz Ernő körtag indítványát elvben magáévá téve, kéri a mai fölolvasó-ülést, hogy egy öt tagból álló bizottságot küldjön ki, a mely egyelőre csak a külföldi szakegyletek és a magyarhoni szakiskolák szervezeteről szerezze be adatokat, s azokat tanulmányozva, erről jelentést tenne a választmánynak. Ha azután e jelentés kapcsán jobban megismerkedünk a tennivalókkal, akkor a választmány összekötetésbe fog lépni az erre illetékes tényezőkkel s a mennyire csak tőle telik, buzgólkodni fog a szakiskola megteremtése érdekében. Ma azonban még csak az öt tagból álló bizottság kiküldetését kéri a havi üléstől, mely bizottságot a választmány is teljes erejéből támogatná.

A szakiskola ügyében elnöklő elfogadásra ajánlja a választmány álláspontját, melyet a fölolvasó-ülés egyhangúlag tett magáévá s az öt tagból álló bizottságha Tanay Józsefet, Bauer J. M.-t, Grócz Ernőt, Róth Lipótot és Mitterszky Józsefet választotta meg.

Végül elnöklő Grócz Ernő szaktársnak köszönetet mond az ügy iránt tanúsított buzgó érdeklődéséért s kéri, hogy ezután is ily lelkesen támogassa a szakiskola ügyét.

Bélelték a körbe: Virág Ármin, Vörös Vilmos, Jahn Ödön, Adlmann János, Baán Imre, Willner Leó, Piliser Simon, Altstädter Miksa, Hahn Mór, Kepes Áron, Róth Dávid, Geiringer Béla, Lang Ede, Weinberger Miksa, Löwy Albert, Hugyetz János, Striska Samu, Novák József, Silberger Ottó, Piller Károly, S. Dani János, Haus Mór, Gyuresik János, Hirschler Henrik, Weisz Ede, Krauner Lipót, Sayer Károly, Wonaszek Vilmos, Tamási Sándor, Privigyei Emil, Stroh Lajos, Gerlach Ágoston, Bauer Lajos, Tóth Árpád.

Kiléptek a körből: Somlyai Imre, Sándrik Sándor, Balla Ferencz, Csabina Mihály, Schuder Lőrincz, Scheicher Géza.

Hátralék miatt tárlendők: Alloni Arthur, Arit Henrik, Baka Márton, Blau Miksa, Bosnyák Ágoston, Berger Illes, Cseh Antal, Csery István, Deutsch Lajos, Eger Antal, Fabriczky János, Fischer Miklós, Hartmann Gyula, Jurcsak Frigyes, Klein Lipót, Kiss Nándor, Löwy Simon, Molnár Lajos, Némethy Lajos, Potacsik Károly, Hill József, Romankovits Nándor, Rosenzweig Lajos, Silberer Arnold, Sugár Sándor, Szpustyak Ferencz, Virágh Sándor, Weiser Izidor.

Pénztáros jelenti, hogy a december hóról szóló mérleget a jövő ülésen fogja előterjeszteni; majd referál a február 23-iki farsangi mulatságról s tudatja, hogy annak rendezését Gyöngyösi Sándor tagtárs volt szíves elvállalni és hogy a tagok belépő-jegyeiről tövedésből kimaradt: egy férfi és két hölgy részére. Gyöngyösi tagtárs szíves készségeért előre is köszönetet mond a havi ülés.

Mivel sem szakkérdés nem lett beadva, sem indítványt nem terjesztett senki elő: elnöklő megköszöni a tagok nagyfokú érdeklődését, az ülést bezárta, mire a jelenlevők séljen az elnök kiáltással felelték.

Tichy Ákos, titkár.

Figyelmeztetjük a szaktársakat, hogy a Feszty-féle körképjegyek 32 krért az egész télen át is kaphatók Tichy Ákos titkárnál (Részvénynyomda, hold-u. 7.). A jegyek — vásár- és ünnepnap délután kivételével — mindenkor érvényesek.

Január hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda —, Athenaeum 9.60, Buschmann —. Budapesti Hírlap 3.30, Czettel és Deutsch 2.10, Egyetemi nyomda 1.80, Fischer és Mika —.60, Franklin 5.70, Hornyánszky —, Hungária 2.70, Kosmos 1.80, Légrady —.60, Márkus 1.50, Neuwald —.90, Nagy Sándor 2.70, Neumayer 2.40, Országgy. Ért. —.30, Pallas 6.—, Patria 1.80, Posner 1.50, Pester Lloyd —, Részvény 12.90, Rózsa K. és neje —, Wodianer 1.20. Egyesek: Kovács F. —.30, Gelberger Mihály —.30, Goldstein J. —.60, Wittmann Á. —.30, Kirmann B. —.30, Schmidt J. 1.50, Scheffer L. 1.80, Friedmann M. —.60, Káhn S. —.30, Észtergomból 6.—, Pécsről 10.20.

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű ducrot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosítottatnak.

Külön berendezés ádson kívüli fényképfelvétele.

Rust J. H. és Társa
BETŰÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézlénák és vignetták.
Külföldre a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak.
Külföldiek: Bécs, Berlin, Páris, M. n. Frankfurt, Nürnberg stb.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntőde Budapesten.

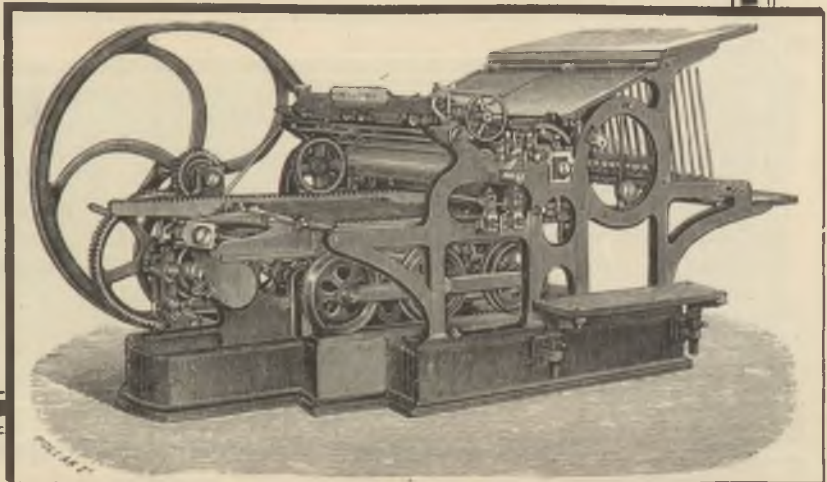
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszínnyomású gyorsajtót.
HUNGARIA láb- és kézihajtásra berendezett gyorsajtókat.
Amerikai rendszerű tégelynyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Töm-
öntő-készülékeket.

Minden e szakba vágómunkák és javítások elvállaltatnak.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

<p>GÉPGYÁR</p> <p>HOGENFORST A.</p> <p>LIPCSE.</p> <p>A nyomdaiparhoz tartozó összes gépek és szerek.</p> <p>Tömöntöde.</p> <p>Galvanoplasztika.</p>	<p>HAMM A.</p> <p>FRANKENTHALI GÉPGYÁR.</p> <p>ACCIDENS-GYORSSAJTÓK,</p> <p>egyszerű, kettős és két szint nyomó gyorsajtók.</p> <p>→ Legmagasabb kitüntetések! →</p>	<p>RONNIGER O. UTÓDA</p> <p>BERGER H. GÉPGYÁRA</p> <p>LIPCSEBEN.</p> <p>A könyvkötők részére szükséges összes gépek.</p> <p>◆ GÉPEK ◆</p> <p>dobozgyárak, dombornyomó-intézetek részére és fényüzési papircikkek előállítására.</p>
<p>Arjegyzéket bármennyre küld a vezérképviselő</p> <p>ANTON SCHROPP, WIEN, VII., Döblergasse 10.</p>		

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

→ **RAKTÁRA** ←

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★
Itató-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacsógyár.

Tömöntöde

Galvanoplasztika

A. Numrich & Co.

Lipscse

BETŰÖNTÖDE, RÉZLÉLIA
ÉS
RÉZBETŰK GYÁRA.

★

A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja termékeit szükségleteik beszerzésénél.

A legkitűnőbb kemény érez, igen olcsó árak és méltányos fizetési feltételek.

Próbákkal kívánatra szívesen szolgálnak.

*Fabriken von Druckfarben,
Waldenmuseumsfabriken*

Beit & Philippi, Hamburg

*Silb-fabriken:
Stassfurt, London, Montreal, Brüssel*

Vezérképviselőség
és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST

A cég készít fekete és színes
Könyv- és könyvmdai festékeket

Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.

Képviselő az osztrák-magyar monarchia többi részére:
FRIEDRICH POLACSEK
Wien, Favoritenstrasse 14.

Főraktár és iroda:
V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltoztatást, úgy az abba való be-, mint kilépést, haladéktalanul adjanak tudtul a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a czélra egy egyszerű levelezőlap.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Güleborg. Levele lapunk zárta után érkezett s így csak jövő számunkban használhatjuk fel. Üdvözet!

Ujpest. A beküldött minta nem alkalmas mellékletül s így, bár köszönve a jóakaratot, nem reflektálhatunk rá.

Székelyudvarhely. A két beküldött minta közül az egyik tetszetős (a czímlap). A másikat elrontja a ráhalmozott czífraságok és alkalmi vignetták túlsokasága. A mindenesetre gazdag berendezésre valló anyagból elég lett volna egy ötöde a felhasználtaknak s mindjárt jobb képet öltött volna magára a meghívó. Denique, a jóból is árt a sok. Mindazonáltal örvendünk a nyilvánuló jóakarotnak s meglepetésünket fejezzük ki a dús anyagkészlet fölött.

A GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 2 frt = 4 korona,
félévre 1 frt = 2 korona.

Egyes szám ára 20 kr. = 40 fillér.

Az egyes számok nyomdánkenti elárúsításával a fővárosban
Kubin J. kolportőr van megbízva.

A lap papirosa a hermaneczi papírgyárból. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felelős szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

A Könyvnyomdászok
Szakkörének kiadásában
megjelent a

MAGYAR

NYOMDÁSZOK

1895. X. évfolyama.

Szerkeszti:

Gelléri Mihály

ÉVKÖNYVE

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre
67 krajczár.

Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet-
példány jár.

Az 1887—1894. nyolcz évfolyam ára együtt rendelve
3 frt 50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető e lapok kiadóhivatalánál: Budapest, V.,
hold-utca 7. szám.

A vidékről minden egyes példányért 67 krajczár küldendő.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt kő- és
könyvnyomdászok, valamint gépkészítők
figyelmét felhívni, hogy

LŐRINCZ M. A. ÉS TÁRSA

BUDAPEST, Gyár-utca 45. sz.

mindennemű elsőrendű gépolajakat

lehető pontos és kedvező árak mellett szállít
és közvetít.

Arjegyzéket

bérmentve

küldünk.

Kereskedelmi főirodájunkban beérkezett csomag.

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
célszerű és divatos

Könyv- és Czirirásokból.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE
BUDAPEST**

VII., Király-utca 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rások, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Divald Károly
Fényképészeti Műintézete
BUDAPEST
IV., KOSSUTH-UTCA 1. SZ.
FERENCZIEK BAZÁRA.

Készít kifogástalan kivitelben

AUTOTYPIAI CLICHÉKET
rőzre, zománcozott felülettel.

★

Árak jutányosak. Minták kívánatra ingyen.

Ujság, mű,
illusztráció,
dizsmű,
másoló:
és mindenféle
szines festékek,
keneték, bronzok.

»Patent«
gelatin
hengeranyag
otb.

Vegyműszaki
és
VEGYÉSZETI
TERMÉNYEK
készítése.

Államilag kedvezményezett festékgár.

Kurzmeil János
★ Telefon 270 és **Társasága**

Első Magyar
Könyv- és Könyomdai Festék-Gyár
BUDAPESTEN.

Iroda és raktár: Gyárak:
V. kerület, Hold-utca 23. szám. IX., Márton-utca 19.,
Vendel-utca 17.

★

A temesvári kiállításon ezüst éremmel
díjazva.

Böle József

Nyomdai asztalos

Budapest, VIII., Vas-utca 7. sz.

Mindennemű könyvnyomdai fa-felszerelések, szekrények, regálisok első kézből gyári áron.

Állandóan dúsan felszerelt raktár.

1887-1894. évfolyam.

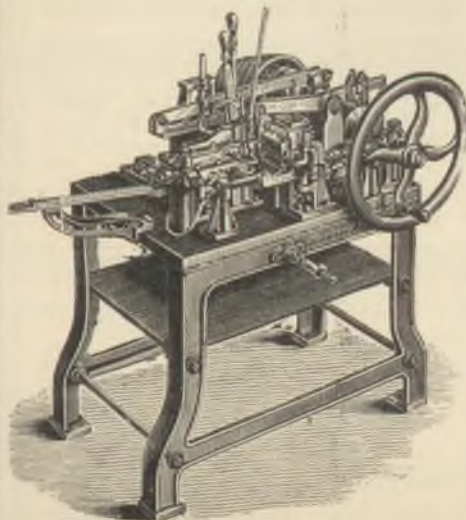
Legalkalmasabb és leghasznavehetőbb ajándék tanoncoknak

Magyar Nyomdászok Évkönyve

A nyolcz évfolyam ára együttesen megrendelve 3 frt 50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető a Gr. Sz. kiadóhivatalánál Budapest, Hold-u. 7.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntöde, rézleányártás töm-öntöde és galván-lemezek minden szükségesi kellékeiből s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.

BERLIN, N. 20.

UJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.
Förlumulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-vesztéséggel.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

Könyv- és könyvmdai
szines és fekete festékek gyára.

Huber Mihály

ALAPITTATOTT 1780-BAN.

↳ München és New-York. ↳

Kizárólagos képviselői Magyarország
és a keleti tartományok részére

Fuchs David
Budapest

IV. kerület, Újvilág-utca 6. sz.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármilyen
megrendelések pontosan eszközöltenek.

Arjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgálunk.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV. ker., Újvilág-utca 12. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olesőbb árakon készít.

*

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczélöntvények,

Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolatyú elhagyása, kis tér-
fogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás
csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világítási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolsagra is, saját kibirólt rendszerük szerint.

Papir- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

647. sz.

GRAFIKAI SZEMLE

1894. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

előjegyezhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre

67 kr., helyben 60 kr.

RÉZLÉNYIA-GYÁR.

★

H. Berthold

BERLIN

Sw., Belle-Alliance-Strasse 88.

☆

NYOMDABERENDEZÉSI ESZKÖZÖK.

Mintákat és árjegyzékeket ingyen és bérmentve küld.

★

PONTOS KIVITEL ÉS JUTÁNYOS ÁRAK.

— — — — —

A körzet a cég gyártmánya.

Könyv- és könyomdai ✧ ✧
✧ ✧ ✧ festékek gyára.

WÜSTE F. ←

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő- és könyvnyomdák részére, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű

festékeket,

hengeranyagot
és
firniszt.

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Iró és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomtató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyomdai munkák részére;

Illustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmelléletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelezőlapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tekercsek és ívekben;

Itatós- és szürlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden célokra;

Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

BETÜÖNTÖDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessewffy-uteza 32. VI., Dessewffy-uteza 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦
jutányosan és gyorsan fogatosittatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román
és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimírásokban
további

Körzetek és Kizárások

A legkülönfélébb ékezetű és egyéb nyomdai
felszerelvényekben.

E lap szövege az öntöde betűivel nyomtatott.

Pesti könyvnyomda-részvény-társaság.

Nyitra. Huszár István. Iritzer Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szokolca. Skarnitzl József örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Friedl Dávid).	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károly.
Orosháza. Altstädter M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Böllöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv- nyomdája.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Wachs N.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Levai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szászváros. »Minerva« nyomda r.-társ.	Szombathely. Apfel N. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk főlk- nyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin. Sárbogárd. Spitzer Jakab.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczky Endre »Szabad- sajtó« nyomdája.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd. Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyitraivölgyi Gazd. Egylet nyomdája.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrónyi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Schulhof Károly. Várnai Lipót.	Tapolca. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	S.-A.-Ujhely. »Zempléne« nyomdája (tul. Éhlert Gyula).	Szeghalom. Kovács Antal.	Tata. Englander Jakab.	Versecz. Kirechner J. E. özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Weitl és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája: Steinfeld Jenő.	Szegvár. Báter János. Ujfaluassy Lajos.	Temesvár. Csanád-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövét- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Kiss L. Mangold Sándor. »Posaunae« nyomdája. Rácz M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Union«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda. Egyházmegyei könyvny.
Papa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó József.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Tolna. Selly József.	Zala-Egerszeg. Özv. Taby Rozália. Breisach Samu.
Pécs. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs M. özvegye. Telegdi Ármin.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Reininger Ármin. Blum Ármin.	Székely-Udvarhely Becsek Dániel.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zenta. Klenóczyk József. Schwartz Sándor. »Zentai Hirlape« nyomdája.
Pécska. Ruber István.	Sztájerlak. Rose V.	Székesfejérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Szekesfeh. és Vidéke« ny. (tul.: Zseli Imre).	Topolya. Wilhelm Miksa.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Szabadság. Horvát Gábor.	Szemecze. Fischer Náthán.	Torda. Pollak Móricz. Harmath Józsefné.	Zólyom. Nádosi G.
Petrozsény. Figuli és Társa.	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szentes. Sima Ferencz. »Szentes és Vidéke« nyom- dája.	Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Pöstyén Gipsz H.	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szenicz. Bezso János és Társa.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsombolya. Wunder Rezső.
Pozsony. Aikalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünfeld Lipót. Eder István. Kampfmüller Károly. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Székelyváros. Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Szerez. Stern Dávid.	Zsolna. Áldori Manó.	

 Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illók. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanovic Pajo. Kugli és Deutsch. Rulic Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Brod (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostinčar K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlóca. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Gyula. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszék. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubici N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyv- nyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Központi vezetőség: Budapest, VIII., Stáhy-utca 1. Elnök: Czettel Gyula; számvivő (pénztárnok): Steiner Adolf; hivatalnokok: Novitzky László, Zaka Lajos. — **KERÜLETOK:** **Arad:** Elnök: Muskát B.; pénztárnok: Lovey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feminger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Elnök: Rosa Viktor; pénztárnok: Streck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gombos Ferencz; pénztárnok: Kujedán Gyula. **Nagyvárad:** Elnök: Freund Gyula; pénztárnok: Grósz Mór. **Pécs:** Elnök: Taisz József; pénztárnok: Safcsák Rezső. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Preta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

Nagyszombati Könyvnyomdászok Egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Pozsonyi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Székhely: Pozsony. Elnök: Kalteis J.; pénztárnok: Hampel Mihály.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornvánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre. Elnök: Spitzkopf Ferencz (Kosmos-nyomda, Aradi-utca 8.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Lipták Lajos (Athenaeum-nyomda).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődjéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitelszövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társ.)

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timot István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gácsország. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwo drukarzy), »Sila« (Erő), Krákóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krákóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjewszi András, utóbbié Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopiscev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katolikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgsasse 5, Brünben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikan János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Dröszler Flórián (Withalm-féle könyvnyomda), Grázban.

Szilézia. A sziléziai könyv- és kőnyomdászok és rajzolók egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.) Elnök: Laslovski Kajetan.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Colakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Franciaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Sayois. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31, III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladets« nyomdája Kristiániában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Orossország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Hücker-féle nyomda, címzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölcsönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor recipro a lucratorilor tipografi din România.) Alelnök: Nicolae Jonescu, Söcecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8, St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svonska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: G. Edin, »Åftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinovič György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösségben.